

USA 2009

A taky trochu Indie a Kyrgyzstánu

Úterý 7. července: Česko, Alabama a Louisiana

Zase letíme do USA, už je to nuda. To, co mi před pouhými dvaceti lety, vlastně skoro včera, připadalo jako naprosto nedostupný sen, je dnes běžná záležitost. Z naší pětičlenné výpravy nás tam nadpoloviční většina už byla (já s Bubákem jednou a Mates dokonce dvakrát) a jen Mirka s Vojtou mají premiéru. Ale Mirka je ostrášená cestovatelka po jiných krajích, a tak si to vlastně užívá jen Vojtěch. Ten si ovšem ve svých patnácti letech užívá ještě úplně všechno, takže, jak říkám – nuda.

Ale to už je daň dnešní době, kdy cestování kamukoliv kamkoliv nečiní žádný problém. Například naše rodina: léto se bude odehrávat pod heslem „na všech kontinentech“. My s Matesem a Vojtou ho strávíme v Severní Americe, Hynek ve střední Asii a Olga na indickém subkontinentu. Původní nabídka dětem zněla na společnou dovolenou ve Státech, když už tam Mates jede pracovně, byla však téměř jednohlasně zavržena. Hynek si splní dlouholetý sen navštívit zemi, která leží ze všech států světa úplně nejdál od moře – Kyrgyzstán – a pro vylepšení to za mého značného nesouhlasu vezme s přítelkyní Bédou stopem přes Írán, kde před pár týdny proběhly zfalšované volby, následované (i předcházené) bouřlivými a značně krvavými nepokoji a vlnou zatýkání. Teď je situace naštěstí stabilizovaná (z našeho sobeckého hlediska cestujícího cizince) a Hynek dokonce dostal vízum, takže se právě chystá vyrazit. Avšak vzhledem k tomu, že jsme si loni v Rusku vyzkoušeli na vlastní kůži, jak vypadá postsocialistický brajgl v bývalých svazových republikách, začínám si myslet, že Írán bude na jeho cestě tou nejméně problematickou zemí.

Ola pro změnu zatoužila zdokonalit si angličtinu v praxi a sehnala si místo au-pairky v Anglii, nikoliv ovšem v rodině s malými dětmi, ale ve smíšené anglo-indické rodině, kde matka s dcerou jsou upoutané na vozík a s otcem tráví léto v jeho rodné Indii. Ola tedy předevečirem odletěla do Londýna s perspektivou prožít letní vedra blízko rovníku. Na úvod si asi 10 min před odjezdem z domu vyvrátila o kufr malíček na noze a do Londýna tak dorazila s nohou velikosti štoudve. Naštěstí to prý není zlomené – proběhlo prověření kvality cestovního pojištění v londýnském veřejné nemocnici –, a tak už dnes usilovně vydělává. Nakonec si tedy dovolenou zřejmě užijeme jen my s Matesem, pubertální Vojtěch, který se právě nejvíc ze všeho věnuje růstu (v těchto dnech dosahuje tempa 1 cm za týden) a samozřejmě Bubák s Mirkou, kteří nechali svoji rozkošnou dvouletou Betyнку v péči milujících prarodičů. Mají aspoň jistotu, že jim neodjede do Kyrgyzstánu.

My jsme se dnes ráno hladce přesunuli do Prahy a kupodivu i bezproblémově nasedli do letadla. Let do Atlanty byl také klidný, zato

značně nekomfortní. Vzmáhající se ekonomická krize se dost výrazně projevila na množství a kvalitě jídel, ale bohužel nikoliv na množství energie vložené do klimatizace, takže výsledkem je, že celou cestu hladovíme a mrzíme.

Do Atlanty dorazíme po deseti hodinách brzo navečer, ale pro nás střeoevropany je už skoro půlnoc. Z letargie nás nevytrhne ani pořádný americký hamburger, ani pivo a už vůbec ne zjištění, že následující let do New Orleans má dvě hodiny zpoždění. Zoufale se potácíme sem a tam po terminálu, střídáme se v hlídání zavazadel, zkusíme v tom kraválu usnout a úpěnlivě si přejeme být kdekoliv jinde.

V New Orleans jsme až před půlnocí, poslední let si užil už jen Vojta, který se důkladně prospal na letišti a jako jediný dokázal z výšky sledovat a ocenit osvětlená města, bouřkové mraky a černé vodní plochy se svítícími korálky mostů.

V promrzlé letištní hale kupodivu dohledáme všechna zavazadla, některá jsou dokonce i nerozbitá, a venku nás omráčí horký vzduch o stoprocentní vlhkosti – připomíná to tu dobře vytopenou prádelnu v plném provozu. Hotel máme sice jen pár kilometrů od letiště, ale vzhledem k únavě pohrdneme čekáním na hotelový pendlí a zavoláme si taxi. Přijede hispánka středního věku, která hovoří něčím, co angličtinu připomíná jen velmi vzdáleně a naprosto nechápe, kam že to chceme odvézt. Nezapere ani na předložený dopis s plnou adresou, logem a fotkou hotelu. Za neustálého brebentění nám dozadu hodí džípíesku, vyjede do tmy a začne si vyřizovat telefonní hovory. Jestli se snaží dopátrat našeho hotelu, nebo jestli si domlouvá program na večer, naprosto netušíme, protože, jak už jsem řekla, není jí vůbec rozumět. Nakonec hotel poznáme podle fotky a dámu, která se právě chystala zahrnout přesně na opačnou stranu, k němu během jejího čtvrtého telefonátu naženeme. Na přímý dotaz, jak dlouho tady u letiště dělá taxikářku, hrdě odpoví, že „long, very long time“, řekne si o neohrůznou cenu třiceti dolarů a odmítne nám vydat účet.

Tak jsme přijeli do Ameriky.

Středa 8. července: Louisiana

Hurikán Katrina: *Na konci srpna 2005 způsobil hurikán Katrina v New Orleans a na jihu Spojených států obrovské škody. Rychlost větru dosahovala na moři až 280 km/h, na pevnině kolem 250 km/h. Došlo k protřžení ochranných hrází u New Orleans a město bylo zcela zaplaveno vodou z oceánu a blízkého jezera Pontchartrain. Odhadovaný počet obětí je kolem 1300. Z ekonomického hlediska jde patrně o vůbec největší katastrofu způsobenou atlantickým hurikánem. Silný vítr zničil město, roztržil okna,*

nahromadil odpad po celém městě a přinesl silný déšť a záplavy zejména do východní části. Situace se ještě zhoršila, když se protrhly další čtyři kanály. Dne 30. srpna začala voda ustupovat a lidé mohli ohledávat škody, které byly opravdu velké. Na některých místech dosáhla voda až výšky 7,6 metrů. Náklady na opravy a škody způsobené hurikánem byly vyčísleny na 10 až 25 miliard dolarů. Ekonomická ztráta byla vyčíslena na 100 miliard dolarů.

Ráno je trochu krušné, přece jen jsme cestovali 24 hodin a časový posun je o sedm hodin zpět. V osm si máme v půjčovně vyzvednout auto, a protože se tentokrát raději svěříme do rukou hotelových služeb, dostaneme se tam pro změnu přímou cestou a zcela zadarmo.

Po menším boji si vypůjčíme slíbený ford expedicion (původně nám přidělili jakousi maličkou hondu, pro pět lidí a příslušný počet zavazadel zcela nevhodnou) a bez meškání hned vyrazíme na výlet. Vzhledem k tomu, že Mates využil dobročinných sklonů firmy Microsoft a hned zítra se odlétá potápět na Kajmanské ostrovy, vybereme si destinaci blízko New Orleans, přírodní rezervaci Baratavia Preseve. Průjezd městem je docela děsivý, doprava pomalá a okrajové části hrozně ošklivé: kříží se tu spousta silnic na sloupech, pod nimi samé polozbořené domy a zpusťlé přívěsy – vypadá to, že tu čekají, kdy zas přijde další hurikán. Za městem vjedeme do jakéhosi poměrně nezajímavého lužního lesa a současně se spustí neuvěřitelně prudký liják. Jestli TOHLE je tady normální déšť, už chápu ty fatální následky Katriny.

Bez většího očekávání zahneme do návštěvnického centra, kde obdržíme spoustu pokynů a plánek šestimílové trasy s lákavou vyhlídkou, že zde prý rozhodně nemůžeme minout volně se pohybující aligátory. Se značnou skepsí se váhavě vydáme do slábnoucího deště. Pod střechou verandy si ještě chvíli prohlížíme a fotíme krásného, asi čtyřcentimetrového dlouhonohého a barevně pruhovaného pavouka, a mezi tím přestane pršet úplně. Za chatou začíná americký důkladný dřevěný chodník, který projde krátkou hradbou těch nezajímavých listnatých stromů, co byly vidět ze silnice, a vstoupí do botanické zahrady. V první chvíli mám pocit, že to je ještě součást nákladně vybudované instalace návštěvnického centra, nějaký tropický pavilon, postavený pod širým nebem, ale pak mi dojde, že jsme opravdu v divoké přírodě. Kolem nás rostou palmy a spousta různých plazivých, převislých a kvetoucích kytek, které obvykle bývají hlavní chloubou české domácnosti, ze stromů visí závoje parazitních „vousů“, pod lávkou je bažina pokrytá zeleným žabincem. Z bahna mezi vzdušnými kořeny a barevnými květy koukají hlavy hnědých žabek, ty zelené lezou po listech spolu s něžnými ještěrkami. Sem tam se mrskne dole had, jednu vi-

díme prchat ondatru, po chodníku skáčou obrovské, skoro 10 cm dlouhé masivní černé kobyly s rudými křídly. Kolem poletují mraky obrovských vázek ve všech pastelových barvách včetně červené a žluté. Ale dominantním živočišným druhem (kterým se v návštěvnickém centru rozhodně nepochlubili), jsou tu pavouci. Toho drobka, kterého jsme si tak dlouze fotili na verandě, odsud asi vyhnali pro velikostní a tvarovou nedostatečnost. Pavouci mají i přes pět centimetrů, sdružují se do skupin po desítkách a staví obrovské soustavy složitých několikametrových sítí. Bohužel velmi často nad chodníkem, takže chůze tu pro slabší povahy může představovat procházku filmovým hororem Kokon. Brzy zjistíme, že je mnohem lepší nezkoumat, co nám visí nad hlavou, a raději si jen dávat pozor, do čeho hlavu strkáme. Pavouci jsou ovšem nádherní – jsou žluto-oranžovo-červeno-černí s barevnou kresbou na bříše i na hřbetě a mají příčně pruhané dlouhatánské nohy. Ale bohužel, jsou to pavouci a nějak se nad nimi nedokážu rozněžnit. Jenom jsem z hloubi duše ráda, že tu není Olga, která ještě před pár lety dokázala zburcovat celou rodinu kvůli jednomu maličkému babímu létu v horním rohu pokoje.

Zcela nadšení uprostřed té exploze barev a tvarů běháme s foťáky a kamerami od jedné kytky ke druhé, plazíme se za žabkami a poskakujeme za vážkami. Do toho vysvitne slunce a všechno prozáří. Bohužel však současně i prohřeje a zapaří, takž dojem z návštěvy tropického pavilonu v zoo je už naprosto dokonalý.

Druhá část trasy nás má přivést k aligátorům a vede kolem kanálu, který údajně z oblasti odvádí vodu. Nechápu ovšem jak to dokáže, protože „zelená hustě zarostlá plocha“ by jako jeho označení sedělo mnohem lépe. Jediný pohyb na jeho „hladině“ způsobují, k našemu velkému překvapení, aligátoři. Ano, je to neuvěřitelné, ale neplatí zde scénář všech zákaznických center celého světa, která nejprve naslibují, že hlavní atrakci oblasti (zubry, vlky, velryby, pumy – doplně podle vlastní zkušenosti) nemůžete minout, aby pak rozpačitě vysvětlovala, že zrovna vy, úplnou náhodou, máte takovou smůlu. V Baratavii aligátory skutečně disponují. Ne, že by se tu přímo váleli jeden přes druhého – tak daleko to ani tady nedotáhli – ale několik jich potkáme, většinou přímo pod můstkem. Ovšem žádné „Čelisti“, nejdelší má půldruhého metru i s ocasem, ale zato na nás krásně syčí.

Během prohlídky se udělalo parádní vedro, a tak rádi nasedneme do klimatizovaného auta. Vzhledem ke spáleným zádům se rozhodneme, že se budeme zbytek dne věnovat jídlu a automobilové turistice. Na pozdní oběd zajedeme na radu rančera do blízkého přístavu Lafitte, který kromě toho, že je pojmenovaný po pirátovi, neskýtá vůbec nic zajímavého. Leží sevřený mezi mnoha jezery,

obživu místním zajišťuje rybolovem a tvoří ho směsice doků, jeřábů, hald odpadků a zpustlých domů. Život zde může být kvůli hurikánům a záplavám docela tvrdý – všechny domy stojí na umělých náspech nebo vysokých kůlech, takže mají podlahu přízemí ve výši prvního patra a leze se do nich po žebříku. Pod podlahou mají zaparkovaná auta a sekačky na trávu, instalované houpačky a bazénky, nebo prostě jen domovní bordel. Mezi tím občas stojí obyčejný dům jen tak na zemi, což podle Vojty svědčí o mimořádné tuposti jeho majitele.

Po obědě Jarek projeví přání projet se po nejdelším mostě světa, který vede přes jezero Pontchartrain. Leží severně od New Orleans a měří asi 18 milí. Zážitek je to zajímavý. První dvě míle. Zbývajících šestnáct se podobá dojmu z jízdy lodí na otevřeném moři – kolem pořád k uzoufání stejná scenérie: rovná silnice, kolona aut, nekonečná prázdná vodní plocha. Na desáté míli přízná dokonce i Jarek, že už ho to moc nebaví, ale není cesty zpět – otočit se prostě nedá. Bavíme se tedy aspoň představami, jaké pocity asi zažívá obyvatel New Orleans, který tudy denně jezdí do práce a na začátku mostu zjistí, že si doma zapomněl klíče od kanceláře.

Na druhé straně jezera také není vůbec nic zajímavého – pouze satelitní městečka pro lidi pracující v New Orleans. Tak si jen dáme kafe a jedeme zpět. Tentokrát jezero raději objedeme: není to o moc zajímavější, ale aspoň je cestou občas nějaká zatačka.

Čtvrtek 9. července: Louisiana

Louisiana: Roku 1682 Francouzi připluli po řece Mississippi až k jejímu ústí a prohlásili téměř celé povodí územím pod svrchovaností francouzského krále Ludvíka XIV. V roce 1718 pak Jean-Baptiste Le Moyne založil v deltě Mississippi město Nový Orleans a roku 1731 se zrodila královská kolonie Louisiana. Začal příliv přistěhovalců, v jejichž rámci vytvořili svěráznou komunitu tzv. Cajunové, francouzsky hovořící osadníci vyhnání Brity z Nového Skotska a dnes proslavení zejména cajunskou kuchyní. V roce 1762 Louisiana padla do španělských rukou a zůstala španělská až do roku 1800, kdy ji Napoleon Bonaparte vykoupil. Francouzská a španělská nadvláda poznamenaly jedinečný právní řád Louisiany a jejich vliv je patrný v architektuře a kultuře New Orleansu dodnes. V roce 1803 Louisianu koupily Spojené státy v rámci tzv. Louisiana Purchase. Touto pozoruhodnou obchodní smlouvou získaly USA více než 2 miliony km² země za cenu nižší než 3 centy za jeden akr.

Ráno se chvíli balíme, Mates dnes odlétá na Kajmanské ostrovy a my, osiřelí, se chystáme vyrazit na následující čtyři dny „za město“. Jsme poněkud nepřipravení, nikdo z nás totiž nestihl nastudovat průvodce a hlavně nemáme mapu. V recepci hotelu jsme vyprosili aspoň reklamní plánek oblasti, ten je však jen vel-

mi schematický. Navíc máme dost mlhavou představu o tom, co vlastně chceme vidět: nějaké plantáže, mokřady, prérii, možná se i okoupat se v moři.

Z New Orleans tedy vyjedeme podél pravého (jižního) břehu Mississippi do Vacherie, kde by měly být ty nejkrásnější plantáže. Z nich si vybereme, už jen kvůli názvu, Oak Alley Plantation, která se pyšní nádhernou alejí 28 prastarých dubů. Vlastní plantážnický dům není příliš zajímavý, ale ty duby rozhodně ano – jejich mohutné pokroucené větve se rozevírají tak doširoka, že by se bez přehánění pod každý z nich vešel kamion i s návěsem. Nechápu, jak je možné, že se nezlomí, ale větve trčí z kmene vodorovně do vzdálenosti snad desítek metrů. Kůru mají hustě obrostlou droboučkým kapradím a hostí celé regimenty ptáků. Pod nimi je před nemilosrdným sluncem dobře stíněný krátce střížený trávník, živé plůtky z buxusu a barevných potosů, banánovníky a palmy. Co do velikosti dubům konkurují snad jen rododendrony, vzrostlé do výšky domu o průměru kmene přes půl metru. Lány cukrové třtiny okolo vypadají jako nedorostlá kukuřice.

Začátek aleje kříží vysoký násep a za ním líně teče mohutná masa Mississippi s hladinou evidentně výš, než je trávník před Oak Alley. Stavitelé domu asi měli dost pevné nervy. Smočíme si v řece symbolicky ruce (o osvětlení nelze mluvit – voda barvou i teplotou připomíná horké kafe) a s úlevou si v autě naplno pustíme klimatizaci.

Ve zbytku dne se nám vymstí naše nepřipravenost. Především neseženeme mapu oblasti – něco tak podivného tady asi vůbec neznají. Posílají nás od benzínky k benzínce a od suvenýrů do prodejny záhadně nazvané „Books“ (kde sice neprodávají jedinou knihu, když nepočítám přání k narozeninám, ale zato vedou slušný výběr plastových pantoflí vyvedených ve všech pastelových barvách), prostě putujeme od čerta k ďáblu, ale mapy nikde. K tomu nám asi definitivně zešlela navigace, která v nás už včera vzbudila obavy o své duševní zdraví, protože odbočky hlásila tak zoufalým hlasem, že člověk měl chuť jí přistavit gauc a zavolat psychoanalytika. Dnes ji Bubák asi definitivně dorazil tím, že ji při vjezdu do Houmy neposlechl a neodbočil podle jejích pokynů. Spustil tím lavinu zoufalých povelů „turn left, turn left, recalculating, go 200 m and turn left, turn left“. Po půlhodině už psychoanalytika pomalu potřebujeme my a raději to vzdáme a odbočíme podle jejího pokynu doleva na parkoviště hypermarketu. To tu mašinu uspokojí natolik, že pro změnu zmlkne úplně a dnes již nepromluví. Sice nevíme, kde jsme, ale jsme moc rádi.

Bez mapy i navigace dorazíme do cílového Morgan City krajinou, která je tak protkaná žabincovou vodou, že se dá jen stěží poznat,

co je vodní hladina a co pevná zem. Voda navíc teď padá i shora, v dávkách, které by skromnější arabské zemi stačily jako záso-
ba na příštích deset roků. A zřejmě se tu před deštěm prohnal i parádní víchr, protože všude leží polámané stromy a povalené popelnice.

V rychlosti prostuduji průvodce, abych zjistila, kde v Morganu seženeme nějaké levnější ubytování. Dozvíme se, že standard je vysoký všude, a že i když motorek vypadá zvenku poněkud omše-
le, vevnitř bude zcela jistě pěkný, čistý a útulný. Bez zaváhání tedy zahame k prvnímu nápisu „vacancies“, kde požádáme o dva pokoje. Netuším, kde autor průvodce nabíral zkušenosti, ale rozhodně to nebylo tady – zpustlý, zakouřený a špinavý pokoj by jistě odradil i romskou výpravu z východního Slovenska. Silně otřesení uprchneme a raději se ubytujeme v nejbližším Holiday Inn, kde bez mrknutí oka zaplatíme 120 dolarů za pokoj. Byl to těžký den.

Pátek 10. července: Louisiana

Tabasco: *Jde o nejznámější chilli omáčku na světě, která je nazvaná podle státu Tabasco na jihovýchodě Mexika. Začala se vyrábět v roce 1868 a dodnes se míchá podle originálního receptu zakladatele továrny, Edmunda McIlhennyho. Výroba od začátku probíhá v městečku Avery Island a není výjimkou že ve společnosti pracují vnuci a pravnuci původních zaměstnanců. Název „tabasco“ v překladu znamená „zvlhčená půda“ nebo spíš „břečka“. Hlavními ingrediencemi omáčky jsou specifická odrůda menších červených papriček (rod Capsicum frutescens), vinný ocet a sůl. Papričky jsou nejdříve vytríděny, rozemlety a smíchány se solí (používá se originální sůl, která se těží přímo v Avery Island). Tak tedy vznikne ona brečka, která se pak ponechá v klidu v dřevěných sudech z bílého dubu, jejich vršky jsou kvůli konzervaci zasypány opět solí, po dobu celých tří let. Poté se do brečky přidá francouzský bílý vinný ocet a opět se ponechá zrát, tentokrát po dobu 40 dní a za občasného ručního promíchání. Nakonec se brečka přefiltruje a již hotová omáčka je stáčena do lahviček.*

Dnes jsem konečně nejen dohnala časový posun, ale dokonce se mi podařilo zaspát natolik, že jsem se jen tak tak před snídaní stihla osprchovat. Musím však říct, že se v Holiday Inn za ty peníze spalo velmi mizerně, klimatizace na pokoji byla neuvěřitelně hlučná a nedala se vypnout – Vojta noc přirovnal ke spaní v nitru lodní strojovny. Na snídani se jako vždy musíme pořádně obléct, protože ti magoři mají v oblasti, kde letní teploty přesahují běžně 40°C, ctizádost vymrazit všechny místnosti pod dvacet stupňů.

Snídaně je podezřele bohatá a masitá, číšnice se předhánějí v nabídkách na další a další chody. Vše se vysvětlí při placení – snídaně samozřejmě není v ceně. Připlatíme tedy dalších 20 dolarů

a rozladěně vyrazíme dál na západ směrem na Lafayette. Jedeme neuvěřitelně nudnou rovinou, mezi hektary a hektary cukrové třtiny, přerušené jen občas vodním kanálem, průmyslovým provozem nebo osadou, kterou tvoří řídká skupina nizoučkých neoplocených domků či dokonce nevzhledných přívěsů. Podle všeho tu bydlí výhradně černoši. Jediné zpestření jízdy po zcela rovné silnici představují mírné nadjezdy nad vodními toky a přejetí pásovci.

U New Iberie uhneme na jih k moři, kde leží Avery Island, domov a rodiště Tabasca, oné skvěle pikantní omáčky z chilli papriček. Název „ostrov“ je v případě Avery poněkud zavádějící, moře ani jezero tu nikde nevidíme a jde vlastně jen poklop nad obrovskou solnou jeskyní, dlouhou 13 km, sůl je totiž nezbytnou ingrediencí při výrobě tabasca. Jako bonbónek je na solné „pokličce“ vybudovaná přírodní rezervace s aligátory a vodními ptáky. Dnešní program začneme tedy zde.

U vjezdu do areálu dostaneme plánek cesty a důrazný pokyn, že ji máme absolvovat „by car“, i když vystoupit z auta je prý bezpečné naprosto kdekoliv. Nabudeme tak dojem, že se jedná o obrovský areál, takže než se vzpamatujeme, máme za sebou málem půlku cesty. Celé by se to dalo projít za dvě hodiny i s malým dítětem a třemi zastávkami na jídlo. Ale ne, že by to nestálo za to. I když to vlastně ani není rezervace. Je to spíš takový o trochu větší a dost nazdobený městský park. Ale moc pěkný. Roste tu spousta stromů – rozložitých dubů, kvetoucích keřů, borovic, palem a bambusů, pod nimi pečlivě stráženy trávniky a množství kanálů propojených jezírek překlenutých mostky. Zdobí to davy sněhobílých volavek, barevných vodních želv a samozřejmě aligátorů. Na ty by se doslova dalo sáhnout, což pochopitelně nezkoušíme, i když jsou malíci (největší tak půldruhého metru) a nebezpeční asi jako kočka. Ale přesto máme při focení face-to-face ze vzdálenosti jednoho metru trochu mrazení v zádech. Vojta se přitom baví poznámkami, že se aligátor dokáže zcela vymrštit z vody během půl vteřiny. Ovšem – proč by něco takového dělal? Aspoň si to myslím.

Při vyběhání ven z auta tady působíme dost exoticky, američtí návštěvníci vše sledují a fotí výhradně z vozu a ven vypustí maximálně děti, asi doufajíce, že si tak sníží jejich počet. Předpokládám, že úžasný trip zakončí vytažením hamburgerů a coly na „picnic place“, aby si ty zaplacené peníze užili. No, a aby ten pohled z auta neměli tak nudný, je areál „vylepšený“ spoustou zajímavostí: palmová zahrada, potopená zahrada, obzvlášť velký dub a dokonce i orientální altánek s dvoumetrovým originálem sochy Budhy z 12. století, kterou Velký Mao ukradl z kláštera u Pekingu a následně prodal do Ameriky.

Co je tady však opravdu úchvatné, je místo nazvané Ptačí svět – obrovská nádrž hustě porostlá žabincem, opatřená dřevěnými konstrukcemi a sedícími stovkami volavek. Bílé peří ostře kontrastuje s brčálově zelenou hladinou, která je tak hustá, že po ní poskakují malé žabky a potápky při plavbě nechávají dlouho viditelnou brázdu. Je to nádherné, jen kdyby tu nebylo takové horko.

S nadějí na pobyt v klimatizovanějších prostorách se vydáme na prohlídku továrny na tabasco. Je zdarma a podle toho taky vypadá. Promítnou nám dva instruktážní filmy, jeden se podezřele podobá teleshopingu, a přes sklo shlédneme uzavřený provoz. Zato se ale dozvíme spoustu podrobností o výrobě tabasca, i když si nejsem tak úplně jistá, jestli jsem o ně stála: proč se proboha všechny dobré věci napřed musí nechat tak nechutně zkazit?

Po prohlídce jedeme rovnou do Lafayette, turistického centra oblasti. Jarek dnes nenechal nic náhodě a na webu našel hotel. Sice se hledá hůř než Holiday Inn a je o dost použitější, ale zato stojí polovic. A má bazén a volnou wifi a snídani v ceně. V turistickém centru obdržíme dokonce i mapku a tip večeri a ztřířší výlet. Skvělá rada, aspoň co se týká večere. Hospoda se jmenuje Pre-jean's, je umístěná v gigantické stodole (obrovské sály přebudované na hospody jsou místní specialita), hraje tu výborná country kapela ve snesitelné hlukové hladině a jídlo je prostě božské. Vojta si dá neuvěřitelně jemný biftek ze svíčkové, Mirka místní kreolský guláš, Jarek pikantního smaženého krokodýla a já divokou křupavě upečenou kachnu. Přecpeme se tak, že pak půl hodiny rozplaváváme nafouklé žaludky v hotelovém bazénu, kde je voda ještě teplejší než ten neuvěřitelně horký fén, co fouká nad ní. Amerika už mi vůbec nepřipadá nudná.

Sobota 11. července: Louisiana a Mississippi

Aligátor americký: *Aligátoři jsou spolu s ostatními krokodýly považováni za nejmohutnější sladkovodní predátory. Dosahují hmotnosti 200–225 kg, délky těla 180–400 cm a věku až 50 let. V době rozmnožování se ozývají hrdelním bučivým řevem. Hlasy jednotlivých zvířat se liší a umožňují dorozumívání v nepřehledném prostředí zarostlých bažin. Samice vrší z bahna a zahnívajících rostlinných zbytků kupovitě hnízdo o průměru 150–200 cm a výšce až 90 cm. Dovnitř klade 20–60 vajec s tvrdou skořápkou. Vajíčka jsou dlouhá kolem 7,5 cm a teplo vznikající hnilobným procesem uvnitř hnízda zajišťuje jejich zdárnou inkubaci i v zastíněných místech. Malí aligátoři měří 20–25 cm a líhnou se přibližně za 65 dní. Z velké hnízdní kupy se však sami nedostanou, a tak svými hlasy přivolají samici, která hnízdo rozhrabe. Mláďata se pak drží pohromadě v blízkosti samice ještě 1–3 roky. Přesto, že aligátor může být člověku nebezpečný, není vysloveně útočný a případy, kdy zabil člověka jsou vzácné (na Floridě asi 5 lidí za 15 let). Naopak na počátku 20. století byli aligátoři téměř před vyhubením. Hlavní*

příčinou jejich úbytku byl především nadměrný lov pro jejich kůže. V současné době se jeho stav natolik zvýšily, že byl opět povolen kontrolovaný odstřel.

Dnes jsem se na západní polokouli poprvé opravdu bez problému vyspala a Mirka mě musela ráno vzbudit. Trochu jsme si přivstali, chtěli bychom stihnout ranní vyjíždku lodí do největších mokřadů v oblasti a možná i v USA, Atchafalaya Basin. Bažiny jsou kousek za Lafayette a do jejich nitra vede úžasný most, druhý nejdelší v zemi. O tom, jaký dojem v nás zanechal ten první nejdelší, jsem už psala, tohle je ale něco úplně jiného: kolem není nekonečná nudná vodní hladina, ale lesy, bažiny, zvěř a jezera. I následný výlet lodí je naprosto uchvacující. Jde o otevřený lodní „autobus“ řízený povídavým kapitánem, který předvede jednu z nejzajímavějších a nejlépe zvládnutých prohlídek, jaké jsem kdy zažila. A pak sama Atchafalaya. Technicky vzato je to řeka, ve skutečnosti spíše něco na způsob finských jezer, porostlých lesem. Přímo z vody tu trčí zvláštní kuželovité stromy s kmeny tvaru svise rýhovaných baňatých lahví, vodní plochy se střídají s ostrovy, pseudoostrovy (pevná zem je zde jen pár centimetrů pod hladinou), bažinami a plochami odumřelého lesa, kde z vody trčí jen zbytky kmenů. Mezi tím se poflakují hejna volavek a kormoránů. Podplujeme dálnici visící na betonových pilířích (teprve teď docením dokonalost této stavby – tyčí se nad námi a táhne se na obě strany donekonečna).

Vrcholem výletu je ovšem „aligátoří show“. Zabočíme z hlavního proudu do chráněné zátočiny a kapitán začne tlouct do boku lodí a volat jakéhosi Big Boye. Pak se zavlní rákosí a Velký hoch je tu: obrovský, přes tři metry dlouhý kousek, připluje blíž, sežere maso, které mu kapitán metá přes zábradlí, a zase rozvázně odpluje. Kapitán je nespokojen, plaz se nedostavil až k lodi. Takže další zátoka a jiný aligátor. Taky Big Boy. Ten už spolupracuje a nosem málem drhne o kýl lodí.

Hned za vodní zatáčkou se v hlavním proudu řeky vesele koupou skupinky malých dětí. Je to logické – proč by se bigboyové namáhali s kopajícím přerostlým tvorem, když je tu tolik ryb. A ještě je kuřaty přikrmuje kapitán. Zřejmě jsme příliš ovlivnění hollywoodskými filmy o aligátorech, jejichž jedinou tíživostí je sežrat celý komparz a nechat se zneškodnit až ve chvíli, kdy pomyslí na hlavní hrdinku.

Tenhle kout světa mi učaroval, škoda jen, že se nemůžeme zdržet déle – chceme ještě vidět prérii na sever od mokřin. Takže neprodleně vyrazíme dál a cestou víceméně sledujeme tok Mississippi. Krajina je absolutně plochá, suchá, porostlá tak obrovskými lány

kukuřice, třtiny, buráků a fazolí, že by se při pohledu na ně muselo tetelit srdce všech kolektivizačních komisařů. Uprostřed občas osaměle trčí dům a pár stodol, sem tam mineme bydlíkový slum s neuvěřitelným bincem okolo, zjevně domov potomků černých otroků zbavených otrokářského jha. Občas pole vystřídají lesíky nebo jezírka. Jen Matka řek nikde. Ne, že by tu žádná řeka nebyla, vodu přejíždíme poměrně často, ale všechno jsou to Old River, tedy vedlejší nebo mrtvá ramena, sice tak velikosti Dunaje, ale pořád to není ONA ŘEKA. Navíc mě matou tím, že tečou opačným směrem, tedy směrem od „soutoku“ – v deltě se řeka samozřejmě nespojuje, ale naopak rozděluje.

Rozhodneme se s Jarkem, že to takhle nenecháme a že musíme Mississippi vidět stůj co stůj. Sáhli jsme si na ni sice už níž po proudu, ale – opět vzhledem k rozdělující se deltě – tady bude výrazně širší. Podél silnice se táhne násep používaný jako nezpevněná cesta pro rybáře, s odbočkami směrem k bažinám, za kterými by Mississippi měla téct. Zkoušíme tedy jednu po druhé, ale veletok je nedobytný: jednou nás zastaví bažiny, podruhé padlý strom, jiná cesta skončí u nějaké technické stavby a dále neprostopupný prales. Problém je asi v mohutnosti toku a ploché krajině: řeka je obklopená pásmem bahna a lužních lesů a dostat se k ní se dá jen opravdu na málo místech. A tak z toho má radost aspoň Vojta, kterému na jedné makadamové a celkem nezáludně rovné silnici předám řízení a on nás v naprosté extázi a s velmi zodpovědným výrazem veze hezkých pár kilometrů.

Odpoledne dorazíme do cílového města Natchez, které leží na druhém břehu a tudíž se řeka před námi už nedokáže schovat. Vede přes ni železný most a přejezd je nekonečný. Mississippi je tu neuvěřitelně široká i přes to, že jsme pořád ještě za polovinou delty, čili už se podstatně zmenšila. Natchez se nad ní tyčí na útesu a je úžasně romantický – je totiž naprosto neamerický. Staré město vypadá jak přivezené z Evropy, a to už v poměrně dávných dobách. Domy jsou tvořené kombinací režného zdiva, dřeva a omítky a směsicí slohů: novoanglický, skotský, řecký a francouzský. Uličky jsou úzké a plné kvetoucích keřů a starožitnických krámků. Z útesu je přes řeku a most fantastický výhled do modravých dálek. Součástí města je kupodivu i skutečný kostel (nikoliv běžný řadový domek s křížem na střeše) – úžasná katedrála s barevným stropem a vitrážemi. Přesto, že město je (na české poměry) celkem velké, na ulici nás všichni zdraví a vyptávají se, odkud jsme; připadám si jako u příbuzných na venkově. Proleteme se ztichlými uličkami mezi černochoy v laclových montérkách a vybledlých košilích a před kostelem se necháme vyslyšet bílou honorací: postarší pánové ve světlých oblecích a jejich manželky v pastelo-

vých šatech se širokými klobouky nás obstoupí a zavalí otázkami. Pak už jen zapadneme na večeri do nejstaršího domu ve městě. Budova je konstruovaná z cihel a dřeva a před 200 lety se tu údajně ve třetím patře odehrál nějaký strašný zločin, na což jsme po večeri vybidnuti jít se podívat: po krkolomném výstupu po rozvrzaných schodech uvidíme historický interiér ložnice, rozhoupanou podlahu a prosezené sofa. Pro mě za mě se tady stejně tak mohlo udát třeba historicky první důvěrné setkání gayů v regionu, založení spolku přátel štrikování nebo cokoliv jiného. Ale je to tu milé a vaří opravdu výborně.

Za tmy si ještě posedíme na útesu nad řekou, hledíme na světla a ani nevěříme tomu, že my, střeoevropské suchozemské krysy, koukáme na místa, kudy, jen trochu výš po proudu, kdysi prchal Huckleberry Finn se starým Jimem.

Pak se jdeme vyspat do hotelu plného řvoucích černochů.

Neděle 12. července: Louisiana

Baton Rouge: *Baton Rouge je hlavní město státu Louisiana, leží v jeho jihovýchodní části u řeky Mississippi. Bylo založeno roku 1699 francouzským průzkumníkem Pierre Le Moyne d'Iberville a dnes je to nejdůležitější průmyslové, petrochemické a přístavní město na jihu USA. Současně je jedním z nejrychleji technologicky se rozvíjejících měst na jihu USA a také jednou z nejrychleji rostoucích velkoměstských aglomerací v USA – v roce 2000 zde žilo 600 000 a v roce 2008 už 770 000 obyvatel. Dnes má město rozlohu 204,8 km² a 50 % jeho obyvatel tvoří Afroameričané.*

Mrtvý den. Jediné, co nás dnes čeká, je přejezd zpět do New Orleans. Noc proběhla ve znamení řevu rodinného klanu jakýchsi Johnsonů, Adamsů a Jacksonů, kteří celou noc dělali neuvěřitelný kravál, okupovali bazén, hádali se a rozbíjeli láhve. Ráno je tedy dost krušné, navíc zde podávají výhradně sladkou snídani. Když v pestré nabídce sladkostí konečně najdu měkký sýr, zjistím, že je smíchaný s jahodami. Kolem se potácí neuvěřitelně tlusté exempláře rodinného srazu s tričky velikosti XXXL našponovanými přes břicha a popsány oznamováním o jejich úžasné rodinné události. Cpou se vaflemi a muffiny. Kolem bazénu to vypadá jako na smetišti.

Raději tedy neprodleně prcháme zpět na jih. Zvolíme jinou trasu, tentokrát dál od řeky, zalesněnou krajinou, ze které vedou jen občas odbočky k plantážnickým domům. Není mi jasné, jestli to zalesnili po občanské válce, nebo zda i původní plantáže ležely uprostřed lesů. Nicméně cesta je tak poněkud jednotvárná.

Zhruba v polovině projíždíme hlavním městem Louisiany, Baton Rouge. Průvodce uvádí, že tohle čistě průmyslové město má jen jedinou pozoruhodnost – výlet výtahem na horní plošinu v 27. patře radnice (Louisiana State Capito), vyhláškou zajištěné nejvyšší budovy ve městě. Hned na kraji města je jasné, proč tu víc zajímavostí neinzerují. Plochu několikrát větší než New Orleans zabírají chemičky, rafinerie a jiné provozy, mezi nimi se krčí nevzhledné chudé dělnické domky. Radnice je neuvěřitelně monstrózní gigantická ohavnost z rodu Stalinova pomníku, Ceausescova paláce a Kim Ir-senova Rjugjongu. Obrovské přerostlé 50 m široké schodiště s vytesanými názvy států Unie nás přivede ke vchodu, kde nás čeká detektor kovů a oznámení, že vyhlídková plošina je dnes nepřístupná. Zatváříme se tedy, že zbraně rozhodně nevydáme, a vrátíme se k autu.

Poslední úsek cesty do New Orleans vede bažinami delty po dlouhatánských mostech. Kolem se rozkládají jen romantické mokřady, občas vystřídané kanálem či jezerem, a domky na kůlech se zaparkovanou lodí u boku.

Microsoftem objednaný hotel Westin leží přímo ve středu New Orleans, na nábřeží hned vedle městského akvária. Recepce má v 11. patře nad obchodní galerií a garážemi, z okna luxusního pokoje v 17. poschodí máme výhled na Mississippi a mrakodrapy. Radnice v Baton Rouge se může jít vycpat. Chvilí po nás přiletí Mates z Kajmanských ostrovů a pod jeho vedením se bez meškání vydáme na večeři. Tu absolvujeme v luxusní restauraci, která mi trochu připomíná Obecní dům, až na to, že v Praze tak vynikající steaky zaručeně neseženeš. Pak vrátíme Vojtu na pokoj – v zemi neomezených možností je velmi politicky nekorektně diskriminovaný věkem pod 21 let, kvůli kterému nejen nesmí požit alkohol, ale pro jistotu ani nesmí vstoupit do podniku, kde ho nalévají. Sami tedy neřestně vyrazíme do Francouzské čtvrti, velmi dekadentní a neamericky odvážané. Její srdce, ulice Bourbon Street, je jedna obrovská párty, exploze hluku, skvělé hudby, tančících lidí, nadháněčů, erotiky, alkoholu. Každý dům má dole hospodu s živou hudbou nebo aspoň obchod s vybavením pro večer – trička s obhroublými nápisy, woo-doo, karnevalové masky, erotické prádlo, skleněné korále. Korále se tady z balkónů v prvním patře nad hospodami tradičně hází děvčatům, která za to ukazují prsa či jinou obvykle ukrývanou část těla. V barech prochází dívky se zku-mavkami naplněnými barevnými likéry a za pětinasobnou cenu je nabízí vypít z „úst do úst“. Krásné na tom je, že se tu baví a tančí všichni bez rozdílu a ohledu na věk, tělesné dispozice či postavení. Tedy – až na ty diskriminované občany mladší jednadvaceti.

Pondělí 13. července: Louisiana

Mexický záliv: *Mexický záliv je devátým největším vodním tělesem na světě, rozprostírá na téměř 1,6 milionech km². V jeho nitru vzniká všem známý teplý Golský proud. Vody Karibského moře (Severní a Jižní rovníkový proud) se vlivem pasátů do zálivu hrnou skrz Yucatánský průliv a vzniká zde tak „velký kopec“ vodní masy, která záliv následně opouští Floridským průlivem. Hlavní cirkulace probíhá především podél pobřeží. Mexický záliv je charakteristický nízkými přílivy pod 0,5 m, podobně jako Středozevní moře. Nízký příliv a odliv je zapříčiněn poměrně úzkým propojením s oceánem, přičemž plocha (objem) vody je poměrně velká. Záliv leží na rozmezí subtropického a tropického podnebného pásma. Jeho vody se při hladině ohřívají na průměrné lednové teploty 24 °C a červencové až 28 °C. Tyto vysoké teploty dávají možnost plného vývinu a vzniku tropických cyklón.*

Mates a Bubák dnes mají microsoftí povinnosti a my neajťáci volný den. Zahájíme ho pro jednu klidnou neuspěchanou snídání v luxusní hotelové restauraci v 11. patře hotelu, s výhledem na Řeku přes gigantická okna, která bych rozhodně nechtěla umývat, obzvlášť tady nahoře. Podezřele přičinlivě tu kolem nás pobíhají a nosí spoustu nevyžádaných pochutin, což se opět vysvětlí ve chvíli, kdy nám donesou účet a my tak experimentálně zjistíme, že snídane v dražších hotelích opravdu není v ceně. Účet na 60 dolarů předčí i leckteré večerové steaky.

Hned po této poněkud vtípné scéně vyrazíme na dámsko-pubertální jízdu do nejbližšího letoviska Biloxi, směřovat se v Mexickém zálivu. Parametry dámské jízdy splníme ještě v Orleans. Nejprve tak trochu zabloudíme, respektive zmateme jízdu v podzemních garážích džípíesku tak, že nás svým nejzoufalejším hlasem posílá stále dopředu, ať už zahne kamkoliv. Rozklíčujeme to teprve po chvíli, když už máme hezký kus cesty za sebou, jsme na špatném konci Orleans a dochází nám benzín. Vzápětí se nám málem nepodaří natankovat, znuděná obsluha chrlí spoustu nesrozumitelných pokynů a teprve jiný zákazník na pumpě odhalí, že se tam platební karta nestrká ze strany s čipem jako u nás, ale z té s magnetickým proužkem.

Pak už ale to jde bez problémů a nakonec dorazíme do naprostého ráje. Sněhobílá pláž lemuje první moře, ve kterém mi rozhodně není zima, protože má vyšší teplotu než já. Kromě nás je tu ještě jedna rodina, ale ta je tak daleko, že ani nerozlišíme, zda jde o bělochy nebo černochoy. Nad klidnou mořskou hladinu vyskakují neustále spousty létajících rybek a mezi nimi plují jako koráby obrovští pelikáni. Dojem kazí snad jen to, že je tu natolik mělko, že se rozhodně nedá plavat, maximálně můžeme ložit po čtyřech. Ale to nevadí, strávíme den sedíce na dně a necháme se omývat

něžnými vlnkami. Je to naprosto bez chyby až do chvíle, kdy zjistíme, jak moc jsme si spálili ramena.

Odpoledne zcela macerovaní vylezeme z vody a dvě hodiny jedeme zpět do Orleans vrátit auto. GPS tentokrát kupodivu nebloudí, auto přivezeme bez nehody a zpět do hotelu chytíme taxíka s upovídáním Hondurasanem. Ukazuje nám, kam až sahala voda po hurikánu Katrina, naučí se český pozdrav a pohovoří s námi o fotbale.

Chlapi se rozhodnou večer uspořádat konkurenční pánskou jízdu a nevezmou nás na večeri s tradiční výmluvou, že „by nás to s těmi ajťáky stejně nebavilo“. Najdeme si tedy podstatně méně hóchnóbl hospodu se skvělým jídlem podávaným v plastu, finančně tak kompenzujeme ranní snídani, a pak ještě vezmeme Vojtu do velkého světa, ukázat mu Bourbon Street. Ta změř dojmu z tančících polonahých těl ho zmůže tak, že si v hotelu málem ani nenatře spálená záda a usne jak dřevo.

Úterý 14. července: New Orleans, Louisiana

New Orleans: *Město bylo založeno v roce 1718 Jeanem Baptistem Le Moyne de Bienville a pojmenováno po tehdy nejvlivnějším muži Francie, regentu Filipovi II. Orléanském. Francouzskou kolónií bylo až do roku 1763, kdy bylo předáno Španělsku. Následující čtyři desetiletí pod vlivem Španělska se výrazně zapsaly do charakteru města. Před koncem osmnáctého století bylo dvakrát postiženo mohutným požárem, který zničil dosavadní tvář města – proto jsou v New Orleans nejstarší a nejvýznamnější historické památky ovlivněné španělskou kulturou. V roce 1801 Španělsko navrátilo New Orleans zpátky Francii. V roce 1803 bylo město (do té doby dlouhodobě jako součást Louisiana Purchase) odprodáno Napoleonem I. USA. Od roku 1815 se New Orleans stalo stanovištěm ve válce roku 1812. Během občanské války bylo v obležení lodí pod vedením admirála Davida Farraguta. Obležení skončilo 25. dubna 1862.*

Dnešní den zahájím tím, že vyjedu do 30. patra našeho hotelu a tam si na střeše zaplavu v bazénu. Jsem tam sama, kolem mě se rozkládá nekonečná rovina a zákruty Mississippi. Hotel převyšují jen tři mrakodrapy, na řece manévrují gigantické lodě velikosti fotbalového hřiště a vše ostatní je tak malinké, že to připomíná dětskou hračku nebo mraveniště. Úžasný zážitek.

Zbytek dne věnujeme zvířátkům (tím nemyslím naše manžele, ti opět odkráčeli na konferenci) a hned ráno si koupíme kombinovanou vstupenku do akvária, 3D kina, zoo a insektária. Začneme v akváriu hned vedle hotelu, které se pyšní bílými aligátory (velkými dobré 4 metry), obrovskou nádrží se žraloky, barakudami a rejnoky, a také slušnou kolekcí mořských koníků a medúz.

K tomu pěkně po americku spoustou naučných instalací a kulis, tu ve tvaru rybářské osady, tu tropického nebo mangrovového pralesa.

Na dvanáctou pak máme lístek do imaxu, kde bohužel nepromítají trojrozměrný hurikán, ale „jen“ dokument o lovu sardinek v jižní Africe, se spoustou podmořských záběrů. S docela brutální pečlivostí tu vyjmenovávají, kdo všechno ty ubohé tvorečky, snažící se smrsknout hejno do co nejmenší koule, loví: delfíni, tuleni, kormoráni, albatrosi a samozřejmě lidé. Podmořské 3D záběry jsou docela sugestivní, kolem uší nám stoupají bublinky, delfíni se skoro otírají o obličej. Dojem trochu kazí jen zbytek diváků, který usilovně chroustá chipsy, pije kolu, mlaská a vykřikuje.

Po tomto zážitku se rozhodneme raději bez jídla pokračovat do zoo, která je trochu dál od centra. Než pochopíme systém městské dopravy, docela se naběháme, což je v tom vedru pořádný výkon. Autobusy tady totiž jezdí jen asi po třech trasách, všichni je znají a tudíž nemají značené zastávky. Prostě jen v libovolnou dobu zastaví na konkrétním rohu.

Nakonec se ale přece jen doptáme na jedno nástupní místo a nasedneme. Trasa vede poklidnou čtvrtí patrových dřevěných domků sbitých z vodorovně položených prken natřených pastelovými barvami s vyřezávaným ostěním, tepaným zábradlím a lamelovými okenicemi. Čelní stěny mají předsazené kryté verandy s otáčejícími se ventilátory a houpacími křesly, na kterých sedí staří černoši a podřimují nebo sledují provoz. Všude kvetou magnólie, palmy a banánovníky a občas vlají americké vlajky.

Zoo je vedle golfového hřiště a hned u vstupu nebudí moc dobrý dojem. Za nezbytnou výdejnou hamburgerů je obrovská fontána, ve které gigantičtí kovoví sloni a hroši chrlí vodu z chobotů a tlam. V trávě se batolí bronzové kachny, kolem se válejí „spadlé“ antické sloupy. Vše se vysvětlí ve chvíli, kdy se dočteme, že název Audubon zvolila zoo na počest „umělce, přírodovědce a ornitologa“ Johna Jamese Audubona, který zde na začátku 19. století žil a psal dodnes slavné a používané ornitologické encyklopedie. Zcela v duchu jeho tehdejší doby je zoo rozdělená tematicky podle světadílů a patřičně vyzdobená „autentickými“ dekoracemi. Když se člověk smíří s tím, že tu je prostředí důležitější než zvířata, zjistí, že je to fakt pěkné. Najdeme tu mayskou pyramidu, indický chrám, římské sloupoví, cajunské vodní chatrče a to vše je hustě prorostlé úžasnými rostlinami z celého světa. Nakonec i ta zvířata se tu vyskytnou docela zajímavá: obrovští aligátoři se zády zelenými od žabince (dokud nemrkl, mysleli jsme, že je taky kovový), bílí aligátoři i tygři, mořské vydry, mravenečník, 50kg puma, která se honí za kopačkem jako malé kotě za hopsuličkou, stromové

lišky (šplhají až 10 m vysoko) a hodně zajímavých plavů. Těm věvodí komodští varani, které však bohužel neuvídíme, protože nám před nosem zavřou pavilon. Taky je tu Monkey Hill, veliký kopec se spoustou sítí, prolézaček, splavů, skluzavek a dalších dětských snů, kam ovšem Vojta s výrazem absolutně znuděného pubertáka odmítne vstoupit či jen tím směrem pohlédnout.

Během prohlídky dostaneme zprávu, že naši zaneprázdnění drahouškové opět budou mít pracovní večeri „na které byste se nudili, když ty lidi ani neznáte“ a že se máme zařadit po svém. Díky tomu se opět ani nepřejíme ani nenachladíme (zvolili jsme levnější neklimatizované caffè) a Vojta dokončí prohlídku Francouzské čtvrti. Jen se musíme obejít bez piva, protože dovnitř podniků ho jako osobu mladší 21 let prostě nepropašujeme (pas občas zkontrolují i mně!). Upřímně řečeno, je to stejně jedno.

Středa 15. července: New Orleans, Louisiana

Mississippi: *Říční systém Mississippi-Missouri-Jefferson je s 6275 km a plochou povodí téměř 3 miliony km² největším říčním systémem v Severní Americe a vytváří čtvrtou nejdelší řeku světa. Toto povodí je třetí nejrozsáhlejší na světě, hned po Amazonce a Kongu. Mississippi pramení v jezeře Itasca pouhých 446 m n. m., západně od Hořejšího jezera, a protéká deseti státy USA. Nízký sklon toku řeky a její délka způsobují časté vytváření meandrů. Ústí do Mexického zálivu rozsáhlou deltou (36000 km²), do které přináší každoročně 400 milionů tun naplavenin. Celé povodí je významnou dopravní cestou.*

Chlapi mají dnes volné dopoledne a zcela nudně se ho rozhodli věnovat návštěvě muzea druhé světové války (na území, kterého se ani nedotkla!). Naše dámsko-pubertální skupina s díky odmítne další porci amerických vlajek a hrdého patriotismu a raději se vydá proměnit zbytek včerejší kombinované vstupenky návštěvou insektária. Bohužel stejný nápad mělo i vedení jakéhosi summer-campu, takže tam současně s námi napochodují asi dvě stovky ječících, řvoucích, pobíhajících a všechno opatřujících nadějí amerického národa všeho věku. Jsou rozdělené asi do šesti skupin odlišených barvou triček a každých pět dětiček má na starosti jeden dospělý. Někteří z nich se tváří už docela zoufale, ale to my během pár prvních minut také: v tom řevu není slyšet vlastního slova a přes hemžení skoro nic nevidíme. Asi jediné štěstí je, že jsme ve vládní budově a tudíž nás u vchodu důkladně prošacovali a prohnali detektorem kovů. Nemáme tak čím ty fakany umlátit či zastřelit, a to je moc dobře, protože jsme v zemi, kde se za něco takového opravuje.

Celá výstava je instalovaná ve stejném duchu jako zoo, čili málo živého hmyzu, ale hodně názorných ukázek. Velmi zajímavých. Je tu podzemní „jeskyně“ s obrovskými žížalami, brouky a tarantulemi, které nečekaně vyjíždějí ze tmy a některým dětičkám přivozují amok (a mně silný pocit uspokojení). Je tu dům sežraný od termitů. Je tu čínský pavilon s mraky poletujících nádherně barevných a obrovských motýlů. Dá se tu koukat do mikroskopu, strčit hlavu do nádoby plné lezoucího hmyzu, sáhnout na tarantuli a lze se najíst u stolku, kde pod skleněnou deskou pobíhají švábi nebo lezou mouční červi.

Vrcholem je ale krátké promítání kresleného naučného filmu, kde je bodnutí tarantule doprovázené vyboulením sedadla, při „výstřelu“ střevlíka nás ofoukne jakýsi plyn, při chůzi nosorožka se otřásá podlaha. Je to ohromně vtipné a zábavné, ječí nejen dětičky, ale teď už i my.

Další bod programu je dvouhodinová plavba kolesovým parníkem po Mississippi. Vojtu to moc nebaví, ale pro mě, člověka odchovaného Markem Twainem, je to opravdu srdeční záležitost. Parník je velmi „původní“, interiéry v koloniálním stylu, obrovská hlučná strojovna a na zádi gigantické červeně natřené dřevěné kolo, které trochu připomíná kombajn. Z pohledu od vody je na březích hodně znát následky ničivé Katriny, asi poznamenala město fakt silně – všude se táhnou staré, zcela devastované doky. Míjíme množství velkých a zajímavých lodí, včetně gigantických válečných křižníků, které na veletoku vypadají poměrně nicotně. Úžasný je i pohled na střed města s mrakodrapy a hned vedle pověstný obloukový kovový most.

Náš pobyt v New Orleans pak zakončíme denní procházkou po Francouzské čtvrti, která je odpoledne ospalá a maloměstská. Až teprve večer se probudí Bourbon Street a my si dáme závěrečné pivo v hospodě U piráta. Dnes tu hraje jiná skupina než předevčírem, její frontman je v oblasti pasu a nohou neuvěřitelně nakynulý černoš, který se chlubí 555 librami, což je bratru 250 kg živé váhy. Má fantasticky živý projev se spoustou lascivních pohybů a narážek a gest na přítomné posluchače, vše se ovšem odehrává jen v horní polovině jeho majestátnosti. Zadek mu zatím pomalu, ale neodvratně sklouzává z vyztužené dvojžidle a on se občas poměrně neúspěšně pokusí posunout zpět nahoru. Nedovedu si představit, jak dlouho ho tam instalovali, podle mě vůbec není schopen chůze. O přestávce jako jediný z hudebníků taky nikam nejde a jen si počítá spropitné. Určitě vše utratí za hamburgery.

Čtvrtek 16. července: Alabama a Washington

Letiště v Atlantě: *Oficiální anglický název zní Hartsfield-Jackson Atlanta International Airport a toto letiště je počtem cestujících největším na světě. Do Atlanty během letní letecké sezóny z Prahy létá Delta Air Lines, která zde má svoji hlavní základnu. V roce 2008 letiště přepravilo přes 90 milionů cestujících.*

Dnes nás čeká loučení s Bubáky a pak celý den otravný přelet přes Atlantu do Seattlu. Typická porce nepříjemností je tentokrát vylepšená tím, že se hned v New Orleans dostaneme do skupiny nazvané „overbooked“, což je nebohá část cestujících, kteří, přestože si řádně objednali a zaplatili letenky, se, jaksí, do letadla nedostanou. Důvod je velmi prozaický: společnost Delta prostě vždy prodá o několik letenek víc a tiše doufá, že se k odletu nedostaví všichni. Dost často se ovšem dostaví lidí plný počet, a pak za odlétajícím letedlem smutně hledí rodiny s kojenci, obchodníci cestující na důležitou schůzku či babičky na pohřeb. Jediná pochopitelná obrana je koupit si letenku do business class v pěti až desetinásobné ceně. My dnes máme nakonec ale přece jen štěstí – Mates se zatvářil natolik výhrušně a tolikrát použil slova „important job“ a „Microsoft“, že jsme byli bez meškání přesunuti mezi použité cestující. Uuuf.

V Atlantě jsme nakonec cobydup a bez problémů přestoupíme do letadla na Seattle. Když se ovšem pilot pokusí nahodit motory, ozvou se prapodivné zvuky. Přesto letadlo vyjede na ranvej, pak se ale zase vrátí a kolem začnou kmitat technici. Jako by to nebylo znervózňující samo o sobě, interiér letadla se začne pomalu ohřívat na teplotu, kterou nedokázalo ani slunce v neworleanských bažinách, a jediná pomoc, které se nám po hodinovém propékání dostane, je půl kelímku teplé vody na osobu a rada, že možná pomůže se ovívat instruktážní příručkou. Nakonec podruhé shlédneme film o bezpečnosti na palubě a s dvouhodinovým zpožděním a s nezměněnými zneklidňujícími zvuky v podpalubí konečně vyletíme.

Přistaneme s ještě výraznějšími efekty: letadlo se otřásá, naklání a vydává zvuky typově někde mezi startující cirkulárkou a zadřeným mixerem. Docela se bojím, ostatní cestující to zjevně vnímají stejně a přistání ulehčeně uvítají potleskem. Já osobně mám spíš chuť jít plácát něčím tvrdým do vedení firmy Delta.

V Seattlu je podobné horko jako pod obratníkem a taxikář opět vůbec netuší, kde by ten hotel „hned vedle letiště“ asi tak mohl být. Tentokrát je v tom ale docela nevinně, Matesem přes internet vybraný hotel je asi to nejhorší, co tu v těsném sousedství Hiltonu a Holiday Inn stojí – taxikář nás zaveze k omšelému domu mezi

parkovištěm a sídlištěm pro sociální případy a evidentně si nás zařadí mezi naprosté socky. Spropitné od Matesa přijme jako nečekané dědictví po strýčkovi. Interiér hotelu je zakouřený a poněkud použitý, ale hned vedle je výborná jídelna a mají tady vlastní prádelnu! Předlouhý den tak skončím otravným čekáním na konec pracovního cyklu.

Od Mirky mi dojde SMS: „Na večírku jsme se hodili do parády a teď jsme se vrátili od Ugly Coyota. Tančila jsem na baru a pila panáka vkleče. Jarka bude zítra bolet hlava.“ Asi budou mít podobně těžkou cestu jako my.

Pátek 17. července: Washington

Kaskádové pohoří: *Toto horské pásmo se táhne od jihu k severu po západním pobřeží Severní Ameriky, od severní Kalifornie, přes Oregon a Washington až k řece Fraser v Britské Kolumbii v Kanadě. Pohoří je zajímavé výskytem sopečné činnosti (jediným na území kontinentálních USA). Nacházejí se tu vyhaslé, ale i aktivní sopky (Rainier, Mount Hood, Mount Shasta, Lassen Peak, Mount St. Helens a další), které jsou součástí pacifického prstence sopek, nazývaného Ohnivý kruh. Jih pohoří je nižší (průměr 1500 m) a užší (30–50 km), sever je vyšší a širší. Pohoří dominují sopky, které často převyšují okolní vrchy až dvojnásobně – nazývají se i High Cascades (doslova „vysoké kaskády“). Nejvyšším vrcholem je Mount Rainier (4392 m).*

První noc bez klimatizace! Mates večer trochu panikařil, ale s otevřeným oknem a svěžím nočním vzduchem bylo fajn. A konečně ticho!

Hned po skromné snídani (mufin nebo suchý toast) se vydáme na letiště. Za přepážkou půjčovny aut je Afghánc, který plynne hovoří rusky a zdraví nás „dóbrý den“: 6 let studoval v Moskvě a tři měsíce žil v Praze, ještě za dob Československa, v hotelu Continental. Neodvažují se domýšlet, čím se tam za socialismu zabýval a co tady, sakra, dělá teď. Ale je docela sympatický.

Autem je Mates poněkud zklamaný, objednal si Jeep Cherokee, ale dostal Forda, který má tak nízko spoiler, že je to vlastně jen takový hranatější (a menší!) osobák. Po kratším boji se nám do něj podaří nacpat kufrы, po trochu delším i sebe a bez meškání vyrazíme do přírody. Měst máme už plné zuby a ztrácet celý den prohlídkou rozlehlého Seattlu se nám fakt nechce. První cíl, který se nabízí takřikajíc na zlatém podnose, je dominanta a nejvyšší vrchol Kaskádového pohoří, sopka Mt. Rainier, která je prý vidět snad z celého Seattlu. Je vysoká 14 411 stop (4 392,5 m) a je celá zasněžená, což v dnešním vedru působí obzvlášť efektně.

Jako výchozí bod si vybereme méně exponované středisko Sunrise. Hned za Seattlem začínají nádherné lesy, hluboké, husté, s převahou jedlí impozantních rozměrů. Silnice usilovně šplhá výš a výš, až se ocitneme ve výšce 1800 m. Je tu jen parkovitě, hospoda a infostředisko. A davy lidí, je prý opravdu nezvykle krásné a navíc zítra začíná víkend.

Vzhledem k nedostatku času zvolí Mates jen poměrně krátkou trasu v délce 11 km, kolem dvou jezer s vyhlídkou na ledovcové splazy. Po té nudné rovině a prolézání měst je to něco úžasného. Sopka je dost stará a hustě porostlá – dole lesy, nahoře louky. Ovšem ty kytky, co tu všude rostou, to jsem fakt ještě neviděla: kvetou naprosto ve všech sytých barvách – starorůžová, fialová, jahodově červená, žlutá a bílá, poznám z nich jen floxy a zakrslý vlčí bob. Jsou velmi umělecky sestavené do trsů, tu tematicky sdružených podle barvy, tu umě promíchaných, tu instalovaných mezi lávovými kameny, které tak budí dojem, že kvetou. A voní! Tak úžasně voní! Celou dobu mi připadá, že procházím lékárnou nebo parfumerií. No, a pak jsou tu komáři. Mraky, davy, zástupy. Neobletují nás v neprůhledných hejnech, jak to dělají třeba ve Skandinávii, ale o to cíleněji se dokážou přisát. Kousnutí strašně bolí a neprodleně natéká a za chvíli mám paže, uši, záda a nohy jednu svědící napuchlinu. Vojta je na tom stejně (jemně to vylepšil hysterickým záchvatem) a jen Mates vypadá, že je pro hmyz dost nezajímavý. A tak se ten pacholek courá a nedbá na naše pobídky ke spěchu, které na něj voláme přes rameno, cválající kupředu.

Faktem ovšem je, že je to opravdu co fotit. Výhledy na sopečný kužel, ledovcové splazy, černá a červená lávová pole, rozeklané skály, modrá jezera a všudypřítomné barevné květiny je uchvacující. Nebýt komárů a Číňanů, je tu ráj. Stejně šílená jako bodavý hmyz je totiž početná výprava z Hongkongu, která hromadně pokyjuje, piští a ve stylu výletů brigády socialistické práce si pouští nahlas tranzistorové rádio. Zbytek jsou Američani, jako vždy přátelští a účastní, svorně s námi ochotní spílat komárům.

Z Mt. Rainier sjedeme o cca 70 mil dál (a kilometr dolů) do vesnice Randle, která je z našeho směru východiskem k další sopce, St. Helens. Ta je na rozdíl od Mt. Rainier velmi čerstvá, protože před 29 lety tak trochu vybuchla, díky čemu sice přišla o 800 m výšky, ale zato získala na turistické atraktivitě.

Městečko Randle je velmi západácké: jeden motel, pošta, benzínka, obchod, fastfood a hospoda, nic víc tu nestojí. Ale to taky stačí: obchod vede všechno, zbytek koupíš na benzínce a hospoda je prostě božská. Je jak vystřižená z westernu: obrovský a začouzený krb a navíc i důkladná kamna svědčí o tvrdých zimách,

spousta volné plochy a piano o občasných tanečních zábavách. Před dlouhatánským barem se řádka kovbojů ve stetsonech baví o práci a o ženských. Nikdo nikam nespěchá a jídlo – to je prostě extáze. Steak roku, celý New Orleans ať se jde zahrabat i se vším cajunstem.

Taky tu není ani wifi, ani telefonní signál, to ostatně od odjezdu ze Seattlu nikde. Doma bude panika...

Sobota 18. července: Washington

Mount St. Helens: *V českém prostředí se nesprávně nazývá Hora Svaté Heleny. Je to stratovulkán nacházející se v severní části Kaskádového pohorí, který je tvořen z lávy smíšené se sopečným prachem a byl pojmenován po britském diplomatovi, lordu St Helens. Sopka je jedním ze 160 aktivních vulkánů z tzv. skupiny Pacifického kruhu ohně. Poslední známá erupce proběhla mezi lety 2004 až 2006. V porovnání s ostatními vulkány v oblasti je St. Helens nejmladší sopkou, vznikla teprve před přibližně 40 000 lety. Hlavní kužel, který byl zničen explozí v roce 1980, byl vytvořen během 2 200 let aktivity. Sopka je neaktivnější sopkou v oblasti za posledních 10 000 let.*

Den zahájíme bombastickou kovbojskou snídaní (slanina, vejce, párek a hash browns – opečené strouhané brambory), po které se sotva odvěčeme do auta. Pak už uháníme na jih do rezervace Mt. St. Helens. Cesta vede těmi stejnými hustými lesy s obrovskými jedlemi, topoly, borovicemi a smrky, které se oproti našim vyznačují dvojnásobnou výškou, několikanásobně tlustým kmenem a velmi uzoučkým profilem větví – kdyby Vojta (se svými mírami 174 cm / 49 kg) byl strom, dokonale by sem zapadl. Jakmile přejedeme hranice parku, něco začne být špatně. Stromy jsou najednou suché, roste tu jen mladý podrost a začíná to tu vypadat jak na Mostecku. Pak najednou kmeny leží, všechny popadané jedním směrem a nakonec se objeví sopka. Impozantní šedivá obrovská hora, které evidentně chybí vrchol a část úbočí. O ty přišla 18. května 1980, kdy se dva měsíce po všeobecné evakuaci nespokojený dav místních obyvatel u zátarasů právě dožadovoval vstupu domů. Jistě zajímavou debatu přerušil výbuch, který zdevastoval oblast o ploše 230 čtverečních mil, vyvrhnul z hlubin kubickou míli různého, ale jednotně horkého materiálu a snížil vrchol hory o 400 m. Většina kopce skončila v jezeře Spirit Lake, jehož hladinu zdvihla o 60 m a obsah proměnila z blankytné čiré vody ve vroucí bahenní lázeň plnou vařených pstruhů. Se vším tím materiálem se svezl i správce letní chaty, který tam seděl přes četná varování a s urputností svobodného Američana (a čerstvou gratulací guvernéra státu „ve zdravý rozum“) se odsud odmítal

pohnout. K obětem se přidalo na šedesát dalších nespokojenců s bezpečnostní politikou země a půldruhého milionu vysoké zvěře, kterou se varovat nikdo neobtěžoval.

Od té doby uběhlo skoro 30 let a událost je stále zřetelně patrná, oblast v okolních hlubokých lesích zeje jako otevřený vřed. Zdály je hora holá a šedivá, v okolí leží bývalé lesy jak rozhozené použité sirky – už mám slušnou představu o tom, jak kdysi vypadala Tunguzka. Zblízka je ovšem vidět, jak tady znovu bují život: všude kvetou byliny, raší mladé stromky, létají ptáci.

V infocentru si necháme poradit nejhezčí půldenní trasu a po zodpovězení nezbytného dotazu „Where are you from?“ (většinou následovaného nechápavým pohledem a dotazem, kde vlastně ta Czech leží) se od rozjásané pokladní dozvíme, že u nás její syn před deseti lety studoval architekturu, prý v jakémisi Brně.

Asi se mu tam opravdu líbilo, protože jeho matkou navržený výlet je opravdu pěkný. Vede křížem přes hlavní lávový vývěr k jezeru, pak nahoru k úpatí sopky a zpět s výhledem na to vše shora. Láva, která z dálky vypadala zcela bez života, je vlastně celá hustě porostlá. Většinou jsou to obdobné byliny jako včera na Rainieru, tady však téměř výhradně kvetou v modré barvě. Možná za to může minerální složení písečného prachu a pemzy, možná nedostatek humusu, rozhodně se ale zem doslova modrá. I tráva je laděná do modrofialova – listy jsou tenoučké a skoro nejsou vidět a barevný dojem tak tvoří chmýřovité květenství. V různých škvírách se tu uchycují keře a stromy, dokonce je tu podél jediného potoka jakýsi opravdu váhavý pokus o les. Problém je totiž evidentně s vodou – horko a 20cm vrstva prachu, o lávovém podkladu nemluvě, natolik rozhodily vodní režim, že i v této vodou požehnané krajině vznikla poušť. Zvířat je tu pomálu, ale najdou se: včely, mravenci, poměrně dost ptáků a dokonce i dva jeleni! Jezero má už zase modrou barvu, ale dobrá čtvrtina hladiny je pokrytá něčím šedivým a podivným, až zblízka se nám to podaří identifikovat jako plovoucí povrch z polámaných kmenů stromů. Plavou tu už 30 let z jedné strany na druhou – teprve teď mi dochází rozsah té katastrofy! Kráter kouří mnoha průduchy a pořád vypadá zlověstně. S každým krokem zdvihneme závoj prachu, nohy máme úplně šedivé. Aby se to barevně vyrovnalo, horní části těl nám zrudly od slunce, protože ráno bylo zamračeno a my se nenamazali. Tak nějak se sem hodíme, spálení a zaprášení. Nemělo by to chybu, nebýt toho, že se mi pokazila kamera. Vedrem se jí zadržla závěrka, nebo spíš selhal motor, který ji otevírá. Mám docela po náladě. A kromě toho necítím záda, i oba hoši začali připomínat vařené raky. Nějak jsme si neuvědomili, že i když jsme téměř na hranicích Kanady, a tedy z našeho pohledu

ve studených krajích (v zimě tu napadne až 15 m sněhu), zeměpisně jsme vlastně na jihu, tak na úrovni severní Itálie. Dobře nám tak, máme se lépe připravit. Ještě, že jsem vzala panthenol na spáleniny, kdybychom se na jihu v Orleans připekli.

V autě se velmi opatrně opřeme do sedadel a objedeme Mt. St. Helens východní stranou k jihu, kde je jeskyně Cave Ape. Jde vlastně spíš o zastřešené lávové koryto vedoucí těsně pod povrchem a skoro vodorovné (jak už to u koryt bývá), protože vzniklo při postupném tuhnutí lávového proudu. Objevil ho v roce 1950, tedy jen třicet let před výbuchem hory Helens, jistý farmář, který se do něj ke svému úžasu propadl i s traktorem. Tolik událostí v jednom regionu a století! Do jeskyně je volný vstup, doporučená je svítilna, teplý oděv, dobré boty a přilba. My to absolvujeme v sandálech, kraťasech a téměř bez světla, protože až vevnitř shledáme, že dvě baterky nám nesvítí vůbec, zatímco třetí žalostně pomrkává. Zato získáme úžasné fotky a dobrý pocit, že dokážeme víc než nějací Američani.

A už je skoro večer, čas hledat ubytování. Jsme v hustě využívané turistické oblasti, je tu i spousta jezer určených na vodní sporty. Mates se jen bojí, že vzhledem k víkendu bude všechno obsazené. Není. Není totiž co – zcela překvapivě tady prostě s výjimkou kempů není žádné ubytování. Mates vezme dokonce na pomoc i ukecanou GPS, ta nás však vždy zavede jen k nápisu „na prodej“. To je tady vůbec nejčastější cedule, že by na ně doléhala krize?

Hotel nakonec seženeme až na předměstí Portlandu, je to sice dost snobský Best Western, ale zato má prádelnu a hned v sousedství úžasnou mexickou hospodu. Usínáme tedy s vůní vypraného prádla a bolestmi přečpaného břicha (a já s hrůznou vizí noci strávené mezi dvěma pšoukajícími fabrikami na zpracování steaků). Dobrou noc.

Neděle 19. července: Oregon

Oceánské klima: *Toto klima je typické pro oblasti táhnoucí se podél západního pobřeží Evropy, pro oblasti v Chile, Austrálii a Novém Zélandě a na západním pobřeží Ameriky od San Francisca po Britskou Kolumbii v Kanadě. Oceánské klima je charakteristické malými rozdíly v teplotách v průběhu ročních období. Pro tento typ klimatu je rovněž typická vysoká oblačnost s velkým množstvím srážek, které jsou také rovnoměrně rozloženy během všech ročních období.*

Dnešek je tak trochu ztracený den. Nějak jsme si špatně domluvili priority a neodhadli dobře zdejší vzdálenosti a nakonec celý den nudně strávíme v autě. Bohužel řídím já, o to je to krušnější. Ma-

tes totiž měnil původní plán a vyrazili jsme se koupat k Pacifiku, je to skoro 200 mil poměrně nezajímavou krajinou – zalesněné kopce sestoupí do obdělané roviny a zem se zase zvlní a zdvočí až teprve u moře.

Pobřeží je ale fakt nádherné, střídají se tu borové lesy, rozeklané skály, písčité pláže, ptáci a obrovské vlny. Má to jedinou chybu – teplota vzduchu sotva dosahuje 15°C, voda je ještě výrazně studenější a k tomu tady fičí ostrý ledový vítr. Vydržíme tam deset minut navlečení ve svetrech a hned prchneme se zpět do hor, vzdálených 200 mil. Sakra práce.

Cesta začne být aspoň trochu zajímavá až těsně před koncem (po 450 nudných milích!), kdy se vyšplháme zpět do nitra Kaskádového pohoří, kde na červených písčích, zřejmě kdysi vyzvrácených některou sopkou, rostou řídké a nízké borové lesíky. Přestože jedeme po silnici 39, jednom z velkých severojižních tahů, osídlení tu prakticky neexistuje a omezuje se na suport pro řidiče kamionů. Například obec, ve které přenocujeme (Diamond Lake Junction u odbočky na turisticky exponovaný Crater Lake) vypadá, jakoby tu natáčeli nějaký béčkový horor s názvem Osamělý motel, Smrt v pustině, nebo tak nějak. Ne, že by to bylo škaředé nebo nepříjemné, ale je to... opuštěné. Obec má vlastně méně budov než slov v názvu: je tu motel s devíti pokoji a miniochůdkem, který vede milá postarší paní (přesně jako v hororech!), pes, 18 koček a dvě veverky. Majitelka navíc disponuje rozsáhlou sbírkou prehistorických videokazet, které půjčuje hostům (nedávno jsem viděla horor Kruh, tam to fungovalo úplně stejně...). Přes silnici je jídelna, která nevede alkohol, zato má integrovanou benzínku o dvou miniaturních samoobslužných stojanech. A malá dřevěná bouda se suvenýry. No, a to je všechno, pokud nepočítám opuštěný povrchový důl na ten červený prach – podezírám je, že tu těží antuku.

Ale jednu nezanedbatelnou atrakci tu mají, aspoň pro Vojtu: nepřeborné množství opuštěných lesních cest, na kterých se rozhodně nevyskytují dopravní hlídky, a tak se tu dvě podvečerní hodiny může Vojta za volantem našeho forda nerušeně prohánět. Mates sedí vedle něj a ponouká ho k různým akrobatickým kouskům („Tenhle výmol dáš bez problémů!“, „Zkus najet pravou stranou auta na ten prudký svah!!!“ a nebo „Tady tu písčnou jámu určitě projedeme.“) a jsou z toho oba děsně nadšení a odvázaní. Ne tak já – po celém dni v autě mě to vážně už moc nebaví a nadšení pro off-roadové radovánky také nesdílím. Aspoň si píšu tyto zápisky a sleduji desítky veverek, které zprostředka vozovky vytreštěné koukají, jak se mezi nimi Vojta snaží prokličkovat.

Pondělí 20. července: Oregon a Kalifornie

Jezero Crater Lake: Kráterové jezero leží na dně vyhaslé sopky Mazama v jižní části Kaskádového pohoří. Je to typické kráterové jezero, kde voda zaplnila propadlou kalderu. Jezero má rozlohu 52 km², především je však mimořádně hluboké – se svou hloubkou 592 m je nejhlubším jezerem USA, druhým nejhlubším jezerem Severní Ameriky a sedmým až devátým nejhlubším jezerem světa, ale hlavně nejhlubším sopečným jezerem na světě. Hladina jezera leží v nadmořské výšce 1883 m n. m. Okolo jezera se zvedají strmé svahy, vysoké přibližně 200 m (v některých místech však až 650 metrů). Jezero je bezodtoké, je zásobováno pouze dešťovými a sněhovými srážkami a netečou do něj žádné přítoky. Jeho hladina tedy v průběhu let kolísá a tím se nepatrně mění hloubka i rozloha jezera. Každý rok zavalí jezero obrovská kvanta sněhu, který se zde drží až do května. Voda je neuvěřitelně čistá.

Crater Lake objevil 12. června 1853 americký zlatokop John Wesley Hillmann se svou družinou, když ve zdejší krajině hledal zlato. Teprve v roce 1938 však byl proveden důkladný geologický průzkum jezera, který prokázal, že pověsti místních indiánů kmene Klamath, které tvrdily, že jezero kdysi bývalo sopkou, se zakládají na pravdě. Předkové těchto Indiánů byli pravděpodobně svědky někdejší gigantické exploze a v jejich legendách se tak zachovala událost, která se stala před mnoha tisíci lety! Dnes je jezero součástí národního parku Crater Lake National Park. V okolí žijí například medvědi baribalové, jelenci či losi.

V noci se v motelu kupodivu žádný krvavý zločin neodehrál, jen se nás pokusilo sežrat družstvo muchniček, ale to se asi nepočítá, protože jsme od předvčerejška vybavení repelentem. Nezranění, nerozřezaní a nesežraní tedy vyrazíme na Crater Lake po tak absolutně rovné silnici, že je to ve výšce skoro 1700 m až šokující. Vozovka se táhne desítky mil dopředu jako pravitko. Jízda je tu naprosto luxusní, cestou nás dokonce mine obrovský truck, jehož řidič si soustředěně čte noviny.

Pak už je dnešek nabitý zážitky. Vyšplháme se s autem dost nahoru, ale místo aby přibýlo skal a sněhu, vyjedeme z lesů na absolutně rovnou poušť Pumice. Z ní tu a tam ční sopka, v dálce se táhnou hory a celá krajina se jen mírně zdvíhá ke kráteru. Vlastní Crater Lake je rozlehlé, absolutně kruhové a neuvěřitelně tmavě modré jezero, hluboké 600 metrů, které leží ve výšce 2000 m v kráteru gigantické sopky Mazama. Sopka podobně jako St. Helens zažila výbuch, při kterém přišla o vrcholek, ovšem TAHLÉ šlupa by postavila do pozoru televizní štáby i na kanálech specializovaných na vaření: byla 42x silnější a horu snížila o půl míle. K nesmírné lítosti televizních moderátorů se to však odehrálo asi sedmi tisíci lety. Kolem jezera vede okružní silnice s mnoha výhledy, na kterých zastavujeme a infantilně vykřikujeme, že tenhle je rozhodně nejhezčí. Uprostřed jezera trčí Wizard Island, ostrov, který slibuje věci příští, protože je důkazem toho, že sopka dosud

žije – je to nový narůstající kužel. Než kráter objedeme, udělá se i v této nadmořské výšce parádní vedro, nechápu, proč tu nemůžou mít takové hicy u moře.

Jen velmi neradi opustíme tuhle úžasnou krajinu a zamíříme nekonečnými lesy na jih do Kalifornie. Objeví se zavlažovaná pole a pastviny se žlutou buvolí trávou a miniaturními krávami, které vzbuzují dojem, že tu na jeden steak spotřebují jednu krávu.

Hned za hranicí je celkem malá, ale dost zajímavá přírodní rezervace „vodního i jiného ptactva“, Klamath: dvě jezera plná pelikánů, hus, kachen a poletujících miliard subtilních pomněnkově modrých vážek – je jich tu takové množství, až vzbuzují dojem, že tu kvetou modře kopřivy. „Jiným ptactvem“ se míní řada drobných pěvců (nejhezčí jsou černí ptáčci s rudými rameny), kteří jsou pro změnu domovem v poušti, co jezera obklopuje.

Dolní jezero je v tuto roční dobu totiž už skoro vyschlé (do horního vodu čerpají), úměrně tomu taky zavání, a na jeho popraskané suché dno plynule navazuje na jihu poušť. Přes ni se vydáme do Lava Beds. V průvodci tento park označili jako nezapomenutější, ale nejzajímavější americký národní park a mají naprostou pravdu. Čekali jsme jen pár jeskyní typu včerejší Ape Cave, ale oblast hned za jezerem Klamath nás vyvede z omylu. Úvodem projedeme nejsyrovější exemplář lávového výlevu: změř ostrých černých balvanů, které „tečou“ řečištěm pramenícím u sopky někde na obzoru. Povrch je neschůdný, drsný, nepřehledný, ale naprosto surrealisticky porostlý vonící levandulí a něžnými fialkovými a červenými květy. Jak později zjistíme, levandule je zdejší majoritní rostlinou, což vzhledem k tomu, že pochází ze Středomoří, tak trochu nechápu.

Ve strašlivém horku dorazíme touto nádhernou a absurdní krajinou nahoru k Lava Beds, což je nejen lehce psychedelická změř skal, balvanů a propletených lávových jeskyní, ale i jedno z míst slavné indiánské historie. Tradičně tu, čertvíproč, žili indiáni Modokové, které odsud horníci (už vůbec nechápu proč) vykázali do rezervace. Bohužel do takové, kterou už obývali jiní, pochopitelně nepřátelští indiáni. To Modoky štválo natolik, že sestavili armádu čítající 52 bojovníků (opravdu jsem se nepřepsala) a roku 1872 zahájili válku s USA. K údivu všech (asi neznalých zdejšího terénu) pod vedením náčelníka Kapitána Jacka dokázali pět měsíců zmetat s tisícíhlavou plně vyzbrojenou US armádou. Afghánci by k tomu mohli říct své. Nicméně, pokud navštívíte Lava Beds, pochopíte, že zase tak výteční stratégové nebyli, dokonce si troufám říct, že by něco obdobného dokázaly i starší děti z jeslí, to jest ty, co už umí chodit a zalézt do díry.

Oblast totiž připomíná velmi kvalitní ementál. Desítky dlouhých rozvětvených jeskyní s bočními i zadními výlezy tvoří spolu s nepřehledným terénem ideální místo pro hru na schovávanou. Správa parku dnes hřiště poněkud upravila pro změkčilé konzumenty turistických atrakcí, ale dál tu návštěvníkům nechává volný pohyb. Vhodné a bezpečné vstupy jsou označené, nebezpečné díry překlenuté a bludiště zorientovaná. Ale jinak – lez si kam chceš. Což s chutí uděláme.

Vlezeme do Golden Dome, která získala název podle zlatavých mechů pokrývajících strop. Pak ještě do Sunshine, ta je opravdu prozářena sluncem, díky několika díram v stropě – dokonce tu kvetou i jakési kytky, ale nutně musí mít pocit, že se něco nevyvedlo, toho slunce zase tolik není. Všechny jeskyně mají společný víceméně hladký profil dna (vlastně to je opravdu říční dno, jen v něm tekla místo vody láva), malou hloubku těsně pod povrchem a tím i celkem snesitelnou teplotu. Kapitán Jack si tu žil docela pohodlně.

K Vojtově zklamání Mates hned po návštěvě druhé jeskyně zavelí k odchodu, máme to dnes ještě hodně daleko. Jakmile se vzdálíme od lávových polí, cesta pokračuje dál lesy, teď už ale docela kalifornskými – mezi levandulí sem tam roste strom, většinou borovice, jejíž koruna má úžasně přirozený kuželový či kulatý tvar, jako by tu řádila tlupa zahradníků s nůžkami. A ty starší mají ohořelé základy.

Navečer sestoupíme do obydleného údolí, které působí jako westernová kulisa: širokou čtyřproudovou Main Street lemují domy s falešnými štíty, zhusta dřevěné. Za nimi se táhnou pastviny pro strakaté koně a maličké krávy, nízké kostely, sklady, vodní nádrže s větrnou pumpou. Jen před bary stojí místo koní pickupy. Dokonce tu ani nejsou žádné typické motely s parkovacím místem před každým pokojem. Místo toho objevíme dvoupatrový hotel v Fall River Mills, bez nadsázky naše nejúžasnější americké bydlení. Budova je odhadem tak ze třicátých let a od té doby ji našťěstí nijak nerenovali. Dole je bar plný lahví whiskey, restaurace zdobená spoustou indiánských vyšívaných dek a obrazů místních umělců a snídaňová jídelna typu „železniční kupé“. Nahoře jsou pokojíky vybavené původním nábytkem, s předpotopními vodovodními kochoutky, dveřmi, které se zamykají opravdovým klíčem (už jsem málem zapomněla, že to jde i bez karty) a koupelnou na chodbě. My dostaneme dvoupokoj spojený průchozí koupelnou. Na chodbě je všem přístupná funkční lednička tak z roku 1950 a automat na vodu ještě starší. Žádná klimatizace! Skvělá kuchyně a příjemná barmanka, která má strach o budoucnost podniku, protože jim krize odplavila hlavní klientelu, obchodní cestující. Doufám, že tuhle situaci hotel ustojí, byla by ho nevyšlovná škoda.

Úterý 21. července: Kalifornie a Nevada

Lassen Peak: *Jde o nejnižnější sopku Kaskádového pohoří a zároveň jednou ze dvou (druhá je St. Helens), které eruptovaly v 20. století. Je součástí národního parku Lassen Volcanic National Park. Stratovulkán je pojmenován po dánském kováři, rančerovi a prospektorovi Peteru Lassenovi, který doprovázel výpravy do Kalifornie v dobách zlaté horečky. Lassen Peak je znám i tím, že má nejvyšší průměrné roční úhrny srážek v jižní části pohoří. Sněhová pokrývka dosahuje až 16 m, v některých letech ale až 25 m.*

Prostředí na nás dokonale zapůsobilo. Nejen, že jsme se skvěle vyspali, ale ráno si bez výčitek uděláme čas na zdlouhavou západáckou snídani – opečená slanina, hash browns a míchaná vejce – kdybychom tu ještě chvíli otáleli, tak si oblečeme ostruhu a přeseďláme na koně. Ale to by asi Mates nepřežil, koně nemá rád, protože jim chybí řadící páka. Raději tedy vyrazíme dál. První (a poslední) dnešní zastávka je v národním parku Lassen Volcanic National Parc, utvořeném kolem momentálně nejméně stabilní sopky v USA, Mount Lassen, která naposledy bouchla roku 1915 a dnes má nejvyšší sázkovou prioritu. V patnáctém roce prý kusy kopce přistávaly až v Renu, městu, kterým dnes budeme projíždět někdy navečer.

V parku zvolíme nejméně atraktivnější a tedy nejsnazší výlet k Bumpass Hell, termálním pramenům. Zjevně jsme historicky první odvážlivci, kteří stěží dvoukilometrový, skvěle upravený chodník absolvují v sandálech. Navíc nemáme speciální pojištění proti sopečnému výbuchu a ani bohaté zásoby jídla a pití na tu dalekou výpravu a pro případ, kdyby došlo k nějaké globální katastrofě. Oproti ostatním turistům jsme úplní looseři. Hanebně nevybaveni klusem předběhneme jídlem a ochrannými pomůckami přetížene rodinky a brzy jsme na místě. „Peklo“ je přinejmenším působivé. Dokonce bych řekla, že okouzlí i nás, kteří jsme svého času projeli celý Island. V maličkém mělkém údolí jsou natěsnané žluté syčící průduchy, bublající bahenní jezírka, horké sanytrové potoky a šedivý rybníček plný vařící vody pokryté tak tlustým škraloupem, že vypadá, jako by v ní někdo důkladně umyl kamion po generálce motoru. Prostředí doplňuje sykot papiňáku a smrad zkažených vajec. Prostě krásná nedotčená příroda.

Nedostatkem pohybu lehce frustrovaný Mates navrhne, že se dá pokračovat ve výletu dál, zhruba další čtyři kilometry, bohužel pořád směrem od parkoviště. A že se tedy vrátí pro auto, objede to po silnici a přijde nám lenochům naproti. Výborný nápad i pěkná pitomost. Skoro všichni turisté na Bumpass přicházejí z téže strany jako my, čili hned za atrakcí skončí hladce ušlapaný a pečlivě udržovaný chodník. Docela divoká stezka se navíc brodí přes řadu potoků, takže brzy máme v sandálech nohy kvalitně odřené do krve

a docela slušně zablácené. Je to ovšem tak krásný výlet, že je vše odpuštěno. Hory mají alpský charakter, ale ne tak les – tvoří ho neuvěřitelně půvabná řídká směs borovic, osamělých a podivně rostlých, se zvláštním nepoměrem tloušťky kmene, výšky a délky větví. Na metr tlustý kmen a dvacetimetrovou výšku případnou jen zhruba metrové připažené větve. K dovršení vši bizarnosti jsou porostlé kanárkově žlutým lišejníkem a létají mezi nimi blan-kytně modří ptáci. S Matesem se potkáme u Cold Boiled Lake, čili „studeně horského jezírka“, ve kterém ze dna probublávají plyny, takže voda vypadá, jako by se vařila. Shodneme se, že je to jeden z nejkrásnějších koutů přírody na Zemi.

Bohužel nám opět dochází čas a my musíme na jih, co nejdále směrem k Yosemiteům. Celá první čtvrtina cesty vede pořád Lassen Forestem, teprve pak jsme v Kalifornii, a taky při té příležitosti překřížíme kousek Nevady – křovinaté pouště, vyschlá zasolená jezera, rozsáhlé pastviny miniaturního dobytka a kasina, kasina a zase kasina. Cesta totiž vede přes Reno, po Vegas největší hráčské středisko a také vyhlášené místo pro kvapné dvouminu-tové svatby a rozvody. Oddat se tu údajně můžete nechat za 50 \$, aniž byste přitom vystoupili z auta. Přes okýnko v autě zde lze ostatně provozovat naprosto cokoli: koupit kompletní oběd, vy-brat peníze z bankomatu a předpokládám, že i volit nebo podat daňové prohlášení. My jsme chvíli uvažovali o té svatbě, pak nám to ale po 23 letech společného života přišlo žinantní a shodli jsme se na rozvodu. V průvodci jsme ovšem nenašli bližší lokalizaci, asi to zde není zase tak populární. Nevadí, doženeme to doma.

Hráčská doupata Nevady nás nezajímají, ale jen do doby, než zjis-tíme, že sehnat v těchto končinách nocleh bez kasina je trochu problém. Za Renem začíná kontinuální sled chrámů neřesti, uby-tování v hotelích je vázané na základní sázku a stejně jsou skoro všechny plně obsazené. Děsně hladoví a utahaní seženeme první motel až o 50 mil dále. Zato je dosud nejlevnější (pouhých 50 \$ za pokoj pro tři) a patří Španělovi, který nás nasměruje na večeři do francouzské restaurace, kde bez amerických doplňujících otrav-ných dotazů na složení jídla dostaneme jednotné menu s polív-kou, která je pro jednu větší než káva, konečně kyselým salátem a dobrým vínem. Jsme vlastně jednou nohou v Evropě.

Středa 22. července: Nevada a Kalifornie

Yosemitský národní park: *Park se rozkládá na ploše 3081 km² v horách Sierra Nevady a za národní byl prohlášen již v roce 1890. V roce 1984 byl dokonce uznán za světové dědictví. Každoročně ho navštíví přes 3,5 mili-onu turistů, z nichž většina omezí svou návštěvu na 18 km² Yosemitského údolí podél řeky Merced. Yosemitey jsou jednou z největších a nejsouvislejších*

šich neporušených přírodních oblastí v Sierra Nevadě a park chrání celou škálu rostlin a živočichů. Je zde zdokumentován významný výskyt více než 160 vzácných rostlin, vzácné geologické útvary a jedinečné půdy, které mnoho těchto rostlin potřebuje. Nadmořská výška se pohybuje od 600 do 4000 m.

Geologie Yosemite je charakterizována žulovými skalami a zbytky starších hornin. Asi před 10 milióny let byla Sierra Nevada vyzvednuta podél zlomových linií a potom nakloněna, čímž vznikly relativně mírné západní svahy a mnohem prudší spád na východě. Vyvýšení zvětšilo spád vodních toků, které pak vymlely hluboké a úzké kaňony. Asi před 1 miliónem let zde na výše položených alpských loukách z nahromaděného sněhu a ledu vznikly ledovce, které se posouvaly říčními údolími dolů. Tloušťka ledu v Yosemitejském údolí mohla během raného zalednění dosahovat až 1200 m.

Další přejezdový den, ty zdejší vzdálenosti jsou vážně šilené. Brzy opustíme Nevadu a jsme zpět v Kalifornii, což je jasně patrné podle absence kasin. A taky vjedeme do stepi, mezi oblé kopce plné suchých křovin, ohořelých stromů, a žluté trávy. V údolích jsou vyschlá jezera, bahnitá napajedla a nepřeborná stáda nezpracovaných steaků.

Do Yosemite vjedeme nezvyklou cestou od východu a do jejich srdce nás tak čeká průjezd dlouhý skoro 100 mil. Tato část parku je „náhorní“, musíme překonat vrcholky pohoří Sierra Nevada. To, co se většinou myslí pojmem Yosemite, je jen jejich miniaturní část, 11 km dlouhé, kilometr široké a stejně hluboké ledovcové údolí s mnoha vodopády. Zbytek obrovského parku tvoří ony zmíněné třítisícové hory, nejvyšší bod silnice je 3031 m n. m. Podél silnice se jako hřbety velryb ze země vynořují obrovské žulové kulaté skály bílé barvy, mezi nimi meandrují na loukách potoky střídané čistými azurovými jezery a temně zelenými borovicemi, kterých tu roste aspoň deset druhů. Jediným záporem jsou davy vypasených poflakujících se a svačících „turistů“, a to ještě zdaleka nejsme u hlavní atrakce.

Odpoledne se vynoříme z parku na západní straně, kde se ubytujeme zatím v asi nejdražším a nejšilenějším motelu, gigantickém komplexu třípatrových budov se čtyřmi skupinami bazénů (každou skupinu tvoří velký bazén, teplá a ještě teplejší vířivka), obchodem, suvenýry, restaurací, pizzerií, několika jednosměrkami a řekou. Náš pokoj má masážní vanu, ve které by se dalo uplavat několik temp, plně vybavenou kuchyňku a krb s pravým dřívím, leč elektrickým ohněm, čtyři stoly, nespočet židlí a křesel a terasu velikosti zahrady.

My si to samozřejmě neužijeme, protože na Matesův povel bez meškání vyrazíme autem na Glacier Point, vyhlídku z vršku skal na „to pravé“ yosemitské údolí. Odsud je krásně vidět, jak vzniklo: klasické ledovcové U má dole absolutně rovné dno – bývalé

jezero, kterým mírumilovně meandruje řeka. Obrovské bílé skály jsou nasvícené sluncem, za nimi se dramaticky černá nebe, sbírá se bouřka.

Po pořízení fotografické série „Yosemite 100x jinak“ vyrazíme k jižnímu vjezdu, kde pro změnu rostou sekvoje. Vojta tyto giganty ještě neviděl, ale i já, která jsem před třemi lety mezi nimi strávila několik dní, jsem znovu uchvácená. Člověk si tu připadá jako v gotické katedrále – brzy nabyde dojmu, že je jen maličkým bezvýznamným mravencem. Navíc tu potkáme celou zoo: veverky, laň, všechny barvy ptactva, každý exemplář přijde téměř na dotek.

Jediným problémem je, že je to tu všechno tak zatraceně daleko, prohlédnout si celé Yosemite je jako chtít v jednom dni poznat Vysočinu i s Krkonošemi – autem jsme zde jen dnes najeli přes 180 mil! Při návratu nás to už nikoho nebaví, Mates spěchá na večeri a žene si to rychlostí padesáti mil v místě, kde je povolených jen 35. Najednou za námi zablikají světla, zahouká siréna – policie. Auto nás nadiriguje ke krajnici, zastaví... a nic. Nikdo nevystupuje. Chvíli se přeme o tom, jestli má americká policie ve zvyku odstřelit řidiče, který vystoupí, nebo naopak toho, který zůstane sedět v autě. Pak Mates rozhodne, že pravdu má jako vždy on, a začne vystupovat. Z vozu se vyřítí ranger a řve na Matesa, ať zůstane sedět, dá ruce na volant a nehýbe se – pravdu jsem měla (pochopitelně) já. Strážce pak ještě chvíli něco vypisuje, poté k nám nakluše s papíry a položí první dotaz: jestli máme nějaký opravdu vážný důvod ke spěchu. No, nemáme. Nadále se už jen vyřizují formality: jméno, adresa, číslo účtu a výše pokuty. Ta činí 180 dolarů a ještě navíc 25 jako daň. Naprosto striktně, korektně a nekompromisně. Pokyn zní, zaplatit kartou, v žádném případě ne hotově. Zpátky do hotelu se už vlečeme třicítkou.

Tam zjistíme, že jediná restaurace je plná, na pizzu se čeká půl hodiny, obchod je vyprodaný a všechno děsně předražené. Vystojíme si tedy dlouhatánskou frontu, na terase sníme pizzu z papíru, zapijeme ji hnusným pivem z plastového kelímku a říkáme si, že méně luxusní záležitosti jsou někdy mnohem příjemnější. Ale aspoň si poprvé v životě dopřeji masážní vanu, i když v ní málem zabloudím.

Čtvrtek 23. července, Kalifornie

Half Dome: *Nejkolmější skalní útes v Severní Americe se od čisté vertikály odchyluje o pouhých sedm procent. Pod jeho úbočím se nacházející vodopády Vernal (prý nejkrásnější v parku) a Nevada. Jeho neobvyklý tvar je způsoben tzv. deskvamací žuly (tendencí krystalů v plutonických horninách se na povrchu roztahovat).*

Hrozné ráno, Mates nás vyhnal z postele v půl sedmé. O to hůř, že jsem už druhou noc nespala, protože tady není mobilní signál ani internet a já vůbec nemám spojení domů. Olga měla dnes v noci odlétat do Indie a Hynek se zítra vydává stopem do Kyrgyzstánu. S ním jsme se aspoň stihli včera po telefonu rozloučit, těsně před tím, než jsme vyjeli ze signálu, ale o Olze nemám žádné zprávy. Jsem moc smutná a nervózní.

Mates mi nicméně nenechá žádný čas k přemýšlení a neuvěřitelným tempem nás vykope z hotelu, nažene do auta a veze do parku, tentokrát raději předepsanou rychlostí minus dvě míle za hodinu. Během cesty zjistí, že včera koupená a dnes rozmražená bageta asi měla své nejlepší časy za sebou a teď mu ve střevech dělá hotové rodeo. Ještě, že jsme se s Vojtou nestihli nasnídat, asi by nám taky nebylo dobře. Tím ovšem skončí veškerý spěch, když nepočítám četné Matesovy úprky k nejbližšímu WC, a další hodinu tak strávíme pozvolnou exkurzí po všech veřejných záchodcích v dosahu. Naštěstí mám v autě pro tyto případy účinné léky, které zaberou rychle a spolehlivě.

V osm jsme tedy konečně připravení vyrazit na výlet „extrémní obtížnosti“ s převýšením 1600 m, jehož délku na informační tabuli odhadují na 10–12 hodin cesty: lezeme na 2700 m vysoký vršek Half Dome, jednoho ze skalních masivů, které se tyčí přímo nad údolím. Název „Poloviční báň“ jasně vyjadřuje vzhled kopce: vypadá, jakoby někdo kolmo dolů čistě uřízl polovinu kopule nebo spíš šišatého vejce. A ať se na něj dívám odkudkoliv, vypadá absolutně neschůdně.

S lehce dehydratovaným Matesem, Vojtou obutým v teniskách (začaly ho tlačit pohorky) a silně nervózní Yvettou vyrazíme na extrém. Začátek je dost podezřelý: chodník je asfaltovaný, i mírné svahy se překonávají po tesaných schodech, a z Matesa postupně vyleze, že tento výlet Američané pojmají jako srdeční záležitost, něco jako naši Sněžku, a lezou tam 2–3 dny, přespavše přitom v kempu na poloviční cestě a nechavše si tam vyvézt věci na koních. Podle toho to tu taky vypadá – nepřehledné zástupy lidí s výškou neřídnou, ale turistů spíš naopak přibývá – vypadá to, že spousta z nich na vrcholku sledovala východ slunce a teď se vrací odpočívat po té námaze do kempu.

Rozhodně se jim však nemůžu divit. Pro začátek cesta míjí dva gigantické vodopády, které stojí za pozornost i v zemi, která disponuje Niagarou. Ten dolní je přístupný i místním hamburgrogžroutům a jako odměnu za tu strašlivou námahu (celá míle od parkovitě! a po schodech!) nabízí ve slunci trojitou duhu. Nad vodopády se rozkládá ploché údolí s neuvěřitelně zeleným jezerem, se dnem jasně viditelným v hloubce dobrých sedmi metrů. U něj

leží zmíněný kemp. Pak prudce vystoupáme dál lesem, kde rostou i sekvoje, tady docela „malé“, průměr kmene maximálně tak metr. Co do velikosti, jak šířky tak výšky, je hravě předčí místní jedle a borovice. Zrovna když si říkáme, kde že je ta holá skála, která je vidět z parkoviště, vyjdeme na ni z lesa a otevrou se VÝHLEDY. Už chápu ty davy lidí, je to něco úžasného. Tedy, bylo by, nebýt všech těch lidí. I tady jsou ve skále vytesané schody a na nich stále hustší a hustší dav, připomíná mi to pouť na Velehrad. A všichni se zdraví a usmívají a ptají se, jak se máme. Nesnáším je.

Poslední úsek cesty je famózně americký. Skalní masiv má pod vrcholem sklon rozhodně víc než 45 stupňů. A žádné schody! Přímo vzhůru vedou dvě důkladná kovová lana a po nich se šplhá jedna řada mravenců nahoru a druhá dolů, pod nimi je na zemi navršená obrovská hromada pracovních rukavic k volnému použití. Vybereme si ty nejméně propocené a hurá taky nahoru. Vzápětí zařijeme první dopravní zácpu na skalní stěně – jedna začínající horolezkyňe zde zjistila, že šplhání po skalách jí nedělá dobře, uprostřed se zasekla a ostatní ji dlouze přesvědčují, že tu rozhodně nezahyne a že by mohla přestat zavazet, otočit se a krok za krokem se vydat dolů. Přitom to tu není nijak nebezpečné ani závratové. Já, která mám obvykle problém věšet prádlo i z okna ve druhém patře, tu žádnou závrať necítím, boty mi drží a až na několik prudších míst bych to možná zvládla i bez lan. Naopak si tu (poprvé v životě!) připadám jako profesionální horolezec: Američani se tu jistí karabinami, každou chvíli se zchváceně vydýchávají a neustále něco pouští ze strachem roztřesené ruky, takže se kolem za nervy drásajícího rachotu neustále řítí dolů flašky s vodou, plechovky s energetickým drinkem nebo krytky od foťáku. Tenhle „výstup“ je málem zajímavější než pohled shora. Málem. Nahore jsme skoro v nebi.

Cesta dolů do údolí vede po stejné trase, ale naštěstí není nudná. Celé to tu totiž připomíná trochu přelidněnou zoo. Hlavní atrakcí jsou veverka, somruje jich tu dobrých pět druhů: pruhované, hnědé, šedé, malé, velké. Nejčastější jsou velké šedivé skalní, povoláním profesionální žebrační, které na nás vyčítavě koukají seřazené podél cesty, lezou nám na dlaň a do batohů. Chleba nežerou. Podobně dovolení jsou blankytně modří ptáci, jakýsi druh dudka s modrou chocholkou, kterému Američané s vynalézavostí sobě vlastní říkají „modrý horský pták“. Chřestýš si nás naštěstí moc nevšímá, leží klidně stočený vedle cesty a způsobí neklid jen strážcům parku – vypadají, že by na něj nejradyji povolali likvidační komando. Laň se s nadsledem obyvatele chráněné bezhobnbní oblasti nevzrušeně pase jen dva metry od cesty.

Dole jsme v pět odpoledne, o celou hodinu dřív, než uvádí dolní časový odhad, a to i s focením, dopravní zácpou a Matesovým průjmem. V údolí se to hemží autobusy, lidmi s coca-colou v ruce, dětmi na kole, statečnými muži vyhlížejícími dalekohledem medvědy a rodinkami fotícími snímky „taťka, mamka, náš Johnny a Yosemite“. Vedle autobusové zastávky plné lidí je cedule s upozorněním, že tu jsou „killer bears“. Dno je pokryté přeplněnými kempy a tisícovkami parkujících aut. Snad za každou zatáčkou se vynoří prodejny suvenýrů a občerstvení. Hnus. Prcháme do hotelu a pro jistotu si rovnou dáme studenou večeři na pokoji. Ale stejně to byl nejhezčí výlet. A taky poslední.

Pátek 24. července: Kalifornie

Zlatá horečka: Tesař z Pensylvánie James Marshall v lednu 1848 při běžné údržbě malé vodní pily v řece American River na úpatí Sierry Nevady objevil zlaté valouny. Zprávy o nálezech byly tak fantastické, že jim zpočátku nikdo nevěřil. Sílénství začalo, až když vykutálený trhovec Sam Brannan běžel ulicemi San Francisca s lahví zlatého prachu a řval: „zlato, zlato u Americké řeky“. Brannan předtím ve městě a okolí skoupl lopaty, pánce a sekery a pak je prodával s tisícinásobnými zisky. Muž, který nevytěžil jedinou uncí zlata, se později stal nejbohatším mužem Kalifornie. „Štěstí leží na zemi a je ho tolik jako bláta na ulicích,“ psal The New York Tribune. Noviny měly pravdu, neboť zlato leželo volně v potocích a říčkách nebo jen nehluboko pod povrchem. Zpočátku stačilo jen nepatrné úsilí a lidé se koupali v bohatství. Zlatá horečka zachvátila zemi. Desítky tisíc lidí zamířily do Kalifornie po Oregonské stezce a na lodích přes Panamskou šíji. Za nimi kráčela železnice a průmysl. V horách mezitím rostly nové osady, které ovšem vedle horníků potřebovaly i kuchaře, hospodské, prostitutky, dopravce a řemeslníky. Krejčí Levi Strauss například zpevnil kapsy pracovních kalhot kovovými cvočky, aby se netrhaly pod vahou horniny – tahle drobná inovace změnila vývoj americké i světové módy a udělala ze Strausse boháče. Podobných šťastlivců byly desítky, stovky. Měli jedno společné – vydělávali důvtipem, nikoli lopatou. Příliv dobrodruhů i obyčejných lidí na západ neustal ani po vyčerpání zlatých zásob. Po kalifornském zlatu přišlo nevadské stříbro. Pak nálezy v Kolorádu a s koncem století úžasné objevy daleko na severu na řece Yukon. Každý chtěl být u toho.

Předposlední den dovolené, cesta do San Francisca, konec pobytu v přírodě. Moc se do toho nehrneme, ráno si zaplaveme v bazénu a vyrazíme teprve až v deset.

Za parkem odbočíme trochu na sever, do nitra Sierry Nevady, kde kdysi naplno probíhala zlatá horečka. Dnes je to ospalý venkov bez perspektivy, ale velmi půvabný. Mezi vyprahlými křovinatými svahy s rudou hlínou se klikatí blankytné přehrady, všude kolem je plno sytých barev, přesně jako ve westernu. Člověk čeká, že se ze soutěsky vynoří krytý vůz pronásledovaný vyjícími indiány.

Průvodce zde slibuje uvidět „ten pravý západ“, městečka s dosud zachovanými původními domy. Podle návodu jako první navštívíme Jamestown s muzeem starých vlaků. Lokomotivy jsou sice krásné, ale k mému velkému zklamání se do nich nedá vlézt, jsou schované pěkně v depu a za ohradou, ani obejít se nedají. Lze se v nich sice projet, ale ne dnes. A to se tady chlubí, bůhví v kolika filmech ty mašiny hrály, včetně mého oblíbeného V pravé poledne – přece bychom je nezničili víc, než střilející Gary Cooper.

Následující město je Sonora, po velmi rušné Main Street tu jezdí spousta aut a z fasád historických domů trčí plechové klimatizace a výklady obchodů. Přesto to má svůj půvab, i když o architektuře se moc mluvit nedá. Na domech je jasně vidět, že je stavěli lidé s různými kořeny a zvyky – evropská slohová čistota je tomu na hony vzdálená. Střídají se tu zděné i dřevěné domy, natřené i holé, s falešnými štíty všech tvarů i bez nich, s různými sklony a směry střech, nalepené na sebe i samostatně stojící a s různým odstupem od silnice. S trochou nadsázky bych to přirovnala k socialistické české vesnici.

Třetím městečkem je Columbia, v roce 1854 druhé největší město v Kalifornii a aspirant na hlavní město. Prvenství mu tehdy uniklo o dva hlasy, což bylo jen dobře, protože o patnáct let později zde došlo zlato a město se úplně vylidnilo. Dnes je to státní památková rezervace, což je v americkém pojetí něco mezi cirkusem, panoptikem a poutí. Část domů má „historické“ instalace v interiéru (představte si stoly s talíři plnými plastového jídla, otevřené pytle s moukou a porůznu sedící figuríny), většinou ukryté za sklem nebo mříží, část má vestavěné samoobsluhy, prodejny příšerných suvenýrů a hospody a část podniká zážitkové akce, jako je jízda dostavníkem nebo závod v rýžování zlata. Od Sonory se to liší hlavně tím, že tu nejezdí auta.

Všechna tři městečka proběhneme víceméně poklusem, Mates má dost špatnou náladu a nic se mu dnes nelíbí. Vyjeli jsme z hor, končí dovolená, čeká ho krušný zítřek ve městě.

Poslední část cesty vede pravou kalifornskou přírodou, kde žluté kopce porostlé suchou trávou, která se sem evidentně přemístila z nějakého impresionistického obrazu, střídají nesmírně upravené plantáže stromů (hlavně mandloní) a kukuřice, protkané zavlažovacími kanály – v tom vedru je to asi jediná možnost, jak tu něco vypěstovat. Poslední zastávka je prozaická, Mates si chce projít outdoorový obchod a jeden tu na nás čeká přímo u dálnice. Je to, aspoň pro mě, ohromující ukázka chrámu novodobého amerického božstva. Budova je patrová, horní poschodí je tvořené galerií. Obchod obsahuje i gigantickou vodní nádrž s metrovými rybami, osmimetrový vodopád, doslova stovky vycpaných zvířat

od mývalů až po obrovské jeleny a medvědy, zkušební střelnici, jídelnu, odpočívárnu a jistě i spoustu jiných hodnotných atrakcí, které jsme neobjevili. A mraky a mraky zboží v neuvěřitelně pestrém a plném výběru. A velmi levného. Je smutné, že se toho do leteckého kufru nedá moc nacpat, Vojta by třeba ocenil laminátový kajak a aersoftovou pušku, Mates gril, stan a kempinkové židličky. Tak snad příště, až poletíme soukromým letadlem – není nad levný nákup!

Navečer dojedeme do San Francisca. Jak se blížíme k pobřeží, objeví se velmi nízké mraky a prudce klesne teplota. Město je šedivé a mrholí tu. Dvanáctiproudové dálnice jsou ucpané a doprava nepřehledná. Po hodinové jízdě se nám podaří objevit objednaný hotel u letiště, ale nějakým nedopatřením pro nás mají jen jednu postel, bude nám tu dost těsno. Zlatým hřebem dne je tedy večeře. Bydlíme v čínské čtvrti, na Matesem požadované steaky se recepční tváří nechápavě a pošle nás do vedlejší japonské restaurace na suši. Jídlo je vynikající, personál z nás má velkou legraci a jako malým dětem nám vysvětluje co a jak jíst – vůbec to totiž není jednoduché. Postupně se nás všichni příjdou zeptat, odkud jsme a přitom nás jen tak mimochodem upozorní, že ta voda, co ji pijeme, je na umytí rukou. Bojím se, že si naši zemi zařadili do kategorie Albánie či létajícího ostrova Laputů. Jako poslední si nás přijde prohlédnout vedoucí Tom (navzdory jménu Japonec), který konečně na tu exotickou zemi jménem Czechoslovakia zabere a dokonce se mu vybaví i Praha. Večeře pak probíhá se spoustou přípitků (saké), poplácávání a potřásání rukou – je to moc milé. Matesovi to ale náladu moc nezdvihne, jdeme spát v tísnivém tichu.

Sobota 25. července: San Francisco, Kalifornie

San Francisco: *První Evropan, který vplul do zátoky, byl v roce 1770 španělský průzkumník Don Gaspar de Portola – o šest let později zde byla založena španělská misie sv. Františka. Později připadlo území Mexičanům a stalo se nezávislým. Při dobytí Kalifornie Spojenými státy bylo San Francisco jen malým městečkem s nehostinnou geografíí, to vše se však změnilo za dva roky, kdy zlatá horečka do tohoto území přitáhla imigrační vlnu. Počet obyvatel se v prosinci 1849 zvýšil z 1000 na 25000. Dnes spolu s dalšími městy na pobřeží zálivu tvoří 6milionovou aglomeraci.*

Poslední den. Po kratší diskusi na téma, zda budeme věřit informaci z průvodce, že v San Franciscu absolutně nejde zaparkovat, nakonec přece jen vezmeme auto a vyrazíme na dálnici. Do centra to máme dobrých 25 mil – letiště a náš hotel jsou sice součástí jediné souvislé zástavby, ale ve skutečnosti bydlíme v docela jiném

městě, Milbrae. Už při příjezdu si mě San Francisco získá – tvoří ho malebný sled řadových patrových domků v něžných světlých barvách. Všechny mají bíle zdobené ostění, dveře, atiky, zábradlí, spoustu arkýřů, dělených klenutých oken a požárních schodišť. Před každým roste kvetoucí keř upravený do umě zastřiženého tvaru.

Proplétáme se neuvěřitelným dopravním chaosem: díky stísněnému místu na poloostrově je zde ta nejšílenější dálniční síť, jakou si ani ti nejodvážnější punkoví sci-fi autoři ještě před třiceti lety nedovolili ve svých vizích popsat – nadjezdy se v odvážných obloucích kříží až v pěti patrech nad sebou a v mnoha proudech po nich sviští jedno auto za druhým. Nakonec se ale trefíme a přejezdeme slavný most přes zátoku Golden Gate. Matesův sen, vyfotit si jeho vrcholky v ranní mlze, je vyslyšen. Popravdě je tady asi spíš problém si ho vyfotit bez mlhy. San Francisco je oproti okolní rozpálené krajině studené až nevlídné, ledové vody Pacifiku se tu totiž ženou do zátoky, kde prudce ochlazují rozpálenou zem. Přitom se voda samozřejmě na oplátku oteplí a výsledkem je vodní pára. Hodně páry. Kdyby měl na sobě člověk kožich a v ruce horký grog, bylo by to tu naprosto úchvatné: přes zelené kopce a barevné domy se neustále přelévají děsně rychlá nízká mračna a střídavě skrývají a odkrývají úžasné výhledy. Jenže já mám na sobě sandály a tenkou mikinu a to mi v prudkém ledovém větru zdaleka nestačí. Nicméně i místní domorodci při oblékání docela legračně kolísají mezi zmíněnými kožichy a čepicemi na jedné a šortkami a tílkem na druhé straně otužilosti.

Za mostem sjedeme dolů na molo, kde je prý možné dívat se na mořské lvouny. Molo, které z dálky vypadalo jako plné čumilů, je ve skutečnosti zaplněné rybáři všeho věku, pohlaví i barev. Bez prutu si tu připadáme dost nepatřičně. S tím souvisí podivný zvyk místních seskupovat se do tématických oddílů. Během dne potkáme obrovské grupy štěbetajících cyklistů, řízně pochodujících mariňáků, za zdravím pádících běžců, klacky házejících venčitelů psů a mávajících turistů. Všichni vypadají disciplinovaní a šťastní.

Mates si z druhé strany zálivu pořídí kolekci fotek „most přes Golden Gate v mlze stokrát jinak“ a při té příležitosti se dostaneme k pobřeží otevřeného moře, kde si Vojta hraje na honěnou s obrovskými vlnami (vyhrál, boty zůstaly suché), projedeme krásnou rekreační oblast, potkáme na silnici srnu s kolouchem (připomínám, že jsme pořád uprostřed areálu jednoho z největších amerických souměstí!), ochutnáme místní divoký fenykl a důkladně promrzeme.

Teprve potom se můžeme vydat do centra. Navzdory maniakálně opakovanému ujišťování u nás vydaného průvodce zaparkujeme

zcela bez problémů skoro ve středu města – knihu asi vydal někdo z Prostějova nebo Hustopečí. Vzhledem ke zvyšující se promodralosti nosu a končetin si vzápětí koupíme lístky na zdejší „cab“, čili historickou lanovku. Její kabinky jsou vlastně prastaré dřevěné tramvaje s otevřenými plošinami, ze kterých visí hrozny lidí a povykují na okolí. Řidič má dva úkoly: jednak kvůli zastavení uvolňovat a kvůli rozjíždění utahovat čelisti kolem vodičích lana (je to docela fuška, má na to prehistorickou kliku, se kterou pohnout asi není žádná legrace) a jednak přitom dělat show pro cestující. Doprovází to spousta výskání a křiku a nikomu nevádí ani drobné změny jízdního řádu, kdy řidič zastaví uprostřed rušné křižovatky poblíž svého zaparkovaného auta a odejde se tam nasačit. Na konečné vždy zatkne několik robustnějších cestujících a zorganizuje z nich skupinku, která se zapře z boku do vozu a na obrovské otáčecí plošině ho i s kolejištěm otočí o 180°. Celé je to velká legrace.

Střed San Francisca je plný mrakodrapů, jejichž vršky romanticky mizí v oblacích. Také je tu spousta obchodů, chodců a venkovních hospůdek, celé je to mile neamerické. Moje hrůzyplné líčení ohyzdných neosobních amerických měst, které jsem doma Vojtovi přednesla, se naprosto minulo účinkem. New Orleans i San Francisco jsou prostě překrásné.

Takže si dáme oběd ve francouzském café, já lososa se zelenými bramborami, Mates závěrečný steak a Vojta skvělý tatarský biftek. Spolu se steakhousem v New Orleans a hospůdkami v Randle a poblíž Rena je to asi nejlepší jídlo za tuto cestu. Taky prolezeme beatnické knihkupectví City Lights Books, které roku 1953 otevřel Ferlinghetti a učinil z něj centrum beatnické kultury (uskutečnilo se zde mj. i první čtení Ginsbergových a Kerouacových děl). Zpět to vezmeme přes čínskou čtvrt, údajně druhou největší komunitu Číňanů mimo Čínu. Ta mi trochu připomíná naše vietnamské tržiště s tou výjimkou, že Češi by asi netolerovali vietnamské nápisy na obchodech, natož aby před nimi rozsypaným čajem popisovali zastávky tramvaje. Naše škoda, máme se ještě moc co učit.

A to je konec výletu. Vrátime auto do půjčovny a dovolenou skončíme tak, jak jsme ji začali: v taxíku řízeném špatně anglicky mluvícím cizincem (zde Číňanem), který nemá ani tušení, kde by ten hotel u letiště mohl být. Ten dnešní se nám pokusí namluvit, že k hotelu pojedeme minimálně dvě hodiny, ale spojenými silami česko-čínské navigace nás nakonec šťastně již po deseti minutách vyloží na správném místě.

Zítřka vstáváme v půl páté ráno, abychom po 17hodinové cestě přistáli v devět ráno v Praze, právě tak naladění uložit se k nočnímu spánku. Letadla nesnáším.

Dodatek: zprávy o dětech, Británii a Indii, a také Turecku, Íránu, Turkmenistánu, Uzbekistánu, Kyrgyzstánu a Tádžikistánu

Zbytek prázdnin jsem už jen šedivěla. Hynek (potažmo Hynek a Bédinka) se s Olgou se velmi zodpovědně a pravidelně střídali v tom, kdo z nich mě častěji a lépe vyděsí. Krátký výběr jejich zpráv:

➤ **Ola, e-mail 6. července** (odpověď na opatrný dotaz ohledně vykloubeného malíčku na noze a následného zapojení do pracovního procesu v Londýně): Yvi, nejsem blbá, vím, že jsem tu od pracování a samotnou mě to štve, že momentálně jim nejsem plně k dispozici. Nemusíš mi pořád jak nějakému debilovi opakovat, že bych jim už měla pomáhat. JÁ TO VÍM, NEJSEM BLBÁ, NECHOVEJ SE KE MĚ JAK K VOJTOVI. Samotnou mě to dost štvalo a tím, že mi to furt vnucuješ, mě dokážeš jen naštvat, tak to prosím nedělej. A taky nejsem dítě, je moje věc jak se tu chovám a co dělám, i kdyby to bylo špatné.

➤ **Ola, e-mail 6. července:** Se Suzanne je to taky tak, že se musíme ptát na všechno. Teda Lucy mi řekla, ať se ptám na úplně všechno, i třeba, kdy se můžu osprchovat (je to asi kvůli špatným zážitkům z loňska). Tak to tak radši dělám, je to jistější, a bojím se, jestli někdy nedostane Suzanne špatnou náladu.

Jinak tenhle jejich londýnský dům je v dost špatném stavu, nemají tu pro mě pořádný pokoj, tak mám věci u Lucy v pokoji a spím v pokoji pod Suzanne (Suzanne leží v horním patře a přímo ze svého pokoje do mého má takový ten malý výtah, aby mohla dolů). Takže každý den musím tu postel složit (ta postel je fakt hrozná, ale co už). No a taky maj blbej záchod, nedá se na něj sednout, protože pak vytíká voda. Takže musíme všechno v podřepu:-D (Suzanne se Zoe to totiž neva, páč stejně maj na záchodě takové křeslo, co se nad něj postaví a na něm sedí). Ale už jsem si jakž takž zvykla, ale těším se, že už budu brzo v Indii.

➤ **Ola, e-mail 7. července:** Tak dneska tady byl opravář. A říkal, že tu smrdí plyn, v pokoji, kde spí Lucy a já mám věci. My jsme to s Lucy cítily už dřív, ale ještě jsme neměly čas to řešit. Ale Baka tomu opraváři řekla, že to je nesmysl, že tu nic necítí. Tak se ti dva pohádali a opravář odešel. Tak jsme se ptali Baky a ona, že už to tu byli jednou opravovat a že jim na celý den vyplí elektřinu a nic neopravili, tak že už to znovu tak nechce, takže na to kašle. Takže super, no... Doufám, že nevybuchnem...

➤ **Hynek, e-mail 12. července:** Co se dělo na Slovensku a v Polsku: Dojeli jsme bez problémů do Nové Sedlice, přes Kremenec jsme vlezli do Polska a prolezli Biescadske poloniny a po dvou dnech jsme se vrátili na Rabiú skalu (asi jen pět hodin chůze po hranici od Kremence, udělali jsme tedy takový okruh). Dál jsme pokračovali po hranici na západ, popovezli jsme se i úzkokolejnou tratí, nicméně nad ránem jsme potkali nejhorší bouř-

ku v mém životě. Během půl hodiny napršel asi 13centimentrový sloupec vody (plný ešus) a pak tentýž déšť pokračoval se stejnou silou ještě hodinu. Mě to nevadilo, druhý den odpoledne svítlo už zase slunko, takže jsem uschnul, nicméně dva lidi museli na tábor, jeden na promoci a čtyři holky ujely právě kvůli tomu dešti. Ve třech jsme tedy došli zbylých 40 kilometrů na Duklu a protože jsme byli děsně dobří, stihli jsme to o den rychleji a vrátili se už toho devátého.

► **Ola, e-mail 14. července:** Co se mojí práce týče, můžu ti to povědět dopodrobna, ale bude to asi trochu nudný čtení :-P

V Shropshire (venkovský dům) jsem tak kolem deváté ráno vstala a šla za Zoe do pokoje, vzbudila, obula jsem jí speciální boty (takové s kovovou konstrukcí, aby jí držely nohu a umožňovaly trochu chodit). Pak ji dovedla na záchod. Musí se jít před ní, čelem k ní a držet ji za ruce. Je to dost fuška ji takhle udržet a zabere to dost času, než takhle někam dojde. Pak ji obstarám na záchodě a dovedu k Suzanne do pokoje. Tam ji umyji pod pažama, obličej, vyčistím zuby. Udělám s ní cvičení na protahování noh (z toho tak bolí ty záda, je to hrozný). Pak ji svlíknu, dovedu do koupelny a umyju ve vaně (to je taky dost na záda, když ji do té vany dávám). Pak ji oblíknu a dovedu dolů do patra na snídani. Pak se vrátím do Zoeina pokoje a podívám se, jestli má špinavý prostěradla (to má dycky pod hlavou, protože v noci hodně slintá). Vezmu ta prostěradla a všechny špatná místa v ruce umyju a prostěradla pověším ven na vzduch. Pak umyju Zoein spodek od pyžama. Pak musím odšívít koupelnu, kde se Zoe myla. Na to je speciální postup a nesmí se měnit pořadí činností, popisovat to nebudu, je to na dlouho :-D (ale vztahuje se do toho i pálení Suzanniných plínek a gumové rukavice, kterou jí každý ráno dává Lucy čípek). Spálit se mi to nikdy nepodařilo, i když mělo, ale nehodlala jsem Suzanne odporovat, páč to fakt všecko pálit chtěla...:-/ No a v takovémhle duchu to pokračuje až tak do 2 hodin odpoledne. Pak mívám tak 3 hodinky volno a pak zas makat. Zoe se pak musí připravit na spaní, umýt její a Suzanniny kalhotky a podprsenku, ustlat Zoe postel (má tam 2 prostěradla, na kterých leží, mezi nima ručník v místech, kde slintá, a pak prostěradlo a 2 deky na přikrytí. A musí se to všecko správně srovnat a přichystat), převlíct ji do pyžama, vyčistit zuby a udělat to stejné cvičení, co ráno. Pak se musí Suzanne svítit takovým speciálním světlem na její proleženiny na zádech (páč celý dny jen leží a nikam nechodí) a musí se jí mazat záda mastí. Pak jí musím udělat cvičení na nohy (jiné než Zoeino) a pak většinou jsem propuštěna. K tomu se ještě přes den musí Suzanne neustále nosit hrnky s horkou vodou (pije to jen tak samotný) a musí se pod ni každou chvíli dávat reciever a pak to vylívat do záchoda, páč na záchod chodí jen ráno s Lucy. To, co jsem popsala, tak to dělám já, Lucy pomáhá Suzanne ráno a přes den dělá jiné věci.

V Londýně je to trochu jinak. Třeba se tu suší oblečení a prostěradla tak, že vyfасujeme žehličku a musíme to tak dlouho žehlit až to uschne. Což je fakt boj, páč jejich žehlička skoro nehřeje, takže to trvá fakt hrozně dlouho...

No a tak si tu žiju :-D A čtu si na počítači toho Simmonse, Ilion od něj čtu, a je to boží, nedokážu se od toho odtrhnout:) A ta práce není zas tak hrozná, jak to zní. Suzanne je hrozně milá (teda když se nehádá s manželem – oni spolu totiž jinak než hádavě nemluví) a manžel Junior (tak se mu tu říká, páč nikdo jeho indický jméno vyslovovat nechce:-P) je taky hrozně fajn (možná ještě víc jak Suzanne). No a Zoe je takový děčko (je jí sice 24, ale jak je opožděná, tak je jak 15leté dítě). Je milá, jen jí není moc rozumět, páč huhlá a taky špatně vidí, takže je to s ní občas těžký pořízení. A včera jsem dostala svoji první výplatu.

➤ **Ola, SMS 15. července:** Mam mit fotak nastaveny na AF nebo MF? Pak je tam jeste moznost AF s kytickou.

➤ **Hynek, SMS 19. července:** Pred 10 minutami jsem se po 2 nocich vratil z uspesneho prepadu. Doma exploze, vsude kusy mysi, hovna, to jsem jeste nezral. Dal jsem si kafe a jdu uklizet, myt se budu pak. Navic mam asi zanet nartovych slach na noze, pokud to do zitrka neprejde, jdu dopoledne za doktorkou vzhledem k patecnimu odjezdu.

➤ **Ola, SMS 23. července:** Tak uz jsme po pasove kontrole a za 2h nam to leti. Tak se mejte, ja se ozvu za 10 hodin z Indie :-) paa

➤ **Hynek, e-mail 24. července:** Jen velmi stručně, mám málo času. Zítra dopoledne jedeme do Vídně pro víza podle plánu, nicméně se ještě vracíme s Bédou domů. Rozepsali jsme si totiž termíny víz a zjistili, že bychom měli vše velmi na hraně, a s trochou smůly nemuseli vše stihnout. Proto jsme ještě narychlo koupili autobus z Brna do Istanbulu prostřednictvím Student Agency, který vyjíždí v sobotu v 11.30 a je v Istanbulu v neděli večer (tedy jako ideální a nejrychlejší možný stop, pravděpodobně nám ušetří jeden den, možná i dva či dva a půl), díky čemuž snad ještě stihneme noční vlak přes celé Turecko, odjíždějící kolem jedenácté večerní hodiny (kterým jsme jeli už předloni). Nemuseli bychom se pak bát, že se nestihneme dopravit naskrz Íránem atd. Pokud budeme rychlí, budeme alespoň přes část Turecka stopovat, ještě uvidíme. Jinak stan jsem ještě nevybral, udělám zítra.

➤ **Ola, SMS 24. července:** Tady je ted 2:50 rano a my s Lucy uz 3h vedeme diskuzi na tema nabozenstvi (ona je silne verici). A Indie je skvela, zkusim nekdy poslat mail.

➤ **Béďa, e-mail 25. července:** Za chvíli vyrážíme na autobus do Istanbulu (jede v 11:30 a přestupujeme v Sofii, kde čekáme asi tři hodiny) a v rámci Hynkova předodjezdového stresu piši rozlučkový e-mail já :-) Nabíječku na telefon si prý nebereme, máme dva telefony a budeme je zapínat co nejméně, snad vydrží. Dobrá zpráva (alespoň zatím:-)) je, že Hynek se po prohlédnutí fotek kyrgyzských hor na Google Earth rozhodl, že vezmeme stan (Hannah, extrémní, pro dva). Takže snad neumrzeme :-) Mějte se moc hezky a nebojte se o nás! :-) Béďa

➤ **Hynek, SMS 25. července 11.29:** Vyjizdime!

- **Hynek, SMS 27. července:** Vstavame v Istanbulu. Vlaky byly drahe a plne, preskocime tedy Turecko a jedeme autobusem az do Iranu do Tabrizu.
- **Ola, SMS 27. července:** Ja si to tu uzivam, fotim jak o zivot, pisu denik. Jinam vse v pohode, domorodci mili, je jen neprijemne, jak furt cumi.
- **Hynek, SMS 28. července:** Za par hodin jsme na iranskyh hranicich. Cesta hrozna, ale bez problemu. Pry tam neni signal, tak se nedeste, kdyz se nebudeme ozывать.
- **Ola, SMS 31. července:** 5. 8. letime na tyden se Zoe jen my dve letadlem do Dilli za jejich pribuznyma (Zoe ma jako darek navstevu Taj Mahal, takze mam stesti, ze to taky uvidim). A je tu desne moc komaru a celkem vedro, ale fajn.
- **Hynek, SMS 5. srpna:** Zdar, napiseme snad mail z Turkmenistanu, v Iranu neni signal pro cizince. Jsme na hranicich. Mame se jak vepri v zite, coz nas nuti rict teroristi, kteri nas unesli.
- **Hynek + Běďa, e-mail 6. srpna:** Ahoj, tak jsme konečně narazili na internetovou kavárnu. V Íránu je blokovaný signál pro cizince i volání mimo zemi, takže nešlo dát vědět. Máme málo času, tak jen velice stručně:
  - Cestou v autobuse z Istanbulu do Tabrízu jsme se setkali se super partou Íránců, kteří nás následně dva dny hostili, prováděli po muzeích a památkách – např. Kandovan, obdoba turecké Kappadokie.
  - Následně nám dohodli levný spoj do Qazvinu, odkud nás další rodina zdarma vzala do hor. Přešli jsme Elborz Mountains a zvýšili výškový rekord na 4190 Siyalanem.
  - Další rodina nás ubytovala po sestupu u Kaspického moře v Tonkabonu.
  - Spoj do Ašchabadu v Turkmenistánu byl pohodový, na několikrát jsme se tam dostali autobusem a stopem. Nabídky na ranní čaj jsme téměř odmítali.
  - Na hranicích byla drsná mafie a celník, který nabaloval Běďu (Hynek si užil již dřív). Nechtěli nás pustit na hranici pěšky, ale Běďa usmlouvala taxi z 15 na 5 dolarů.
  - Teď nás hostí rodina v Ašchabadu, jsme přecpaní a máme průjem. Za chvíli vyrazíme do Mary a pak národního pouštního parku Repetek, pán domu je s námi v e-café, a tak spěcháme.
- **Ola, e-mail 7. srpna:** Mám teď chvíli čas, Zoe mě pustila na internet na jejím počítači. Jsme v Delhi, v úterý se pojedeme podívat na Taj Mahal, už se nemůžu dočkat. Bohužel tu v Delhi nemám moc času na chození po památkách, ale co už. Jsou tu hrozně milí, mnohem víc než Kumaramangalovi, Zoeina teta mi koupila náhrdelník a včera nás se Zoe pozvali na večeři. Cítím se hrozně, že jsou na mě tak hodní a já pro ně zatím nic neudělala. Chci jim něco hezkýho koupit, ale nevím, jestli budu mít někdy čas jít po obchodech. Uvidíme. Ráda bych jim koupila nějaký víno, prý je totiž v Indii

víno drahý. Jo, a taky tu každý večer pijou víno. Tak proto. Jinak je tu hrozný vedro, fakt děsný, naštěstí mají v domě klimatizaci. Ale nechcou kvůli vedru chodit po památkách, což mě celkem mrzí, v Delhi jsou krásný památky.

➤ **Hynek, SMS 10. srpna:** Jsme v Kyrgyzstanu, po kompletní probírce na hranicích, spíme u hodných lidí. Rozbil se teplem displej na fotaku – foti, ale kdovi co.

➤ **Hynek, telefonát ráno 11. srpna:** „Havárka... potřebujeme letadlo... nevím... vtip...“ *Pak se naštěstí spojení stalo srozumitelnějším, a poté, co jsem znovu popadla dech a rozběhla srdeční rytmus, jsem pochopila, že ten mizera pouze žertoval a volá jen proto, že jim při prohlídce na hranicích celníci někam zašantročili kolíky od stanu a mám jim tedy koupit nové a předat je Rolfovi, který za nimi odlétá v pondělí.*

➤ **Hynek, SMS 12. srpna:** Zkuste prosím po Rolfovi poslat taky roztok na kontaktní cocky pro Bedu.

➤ **Ola, e-mail 13. srpna:** Zítra letíme do Bangalore, takže s dalším internetovým spojením počítej až z Londýna... Taj Mahal byl boží, opravdu obrovský, moc jsem si to užila. Roshan (to je ta Zoeina teta) zaplatila nějakýho Inda aby tlačil Zoe, takže jsem mohla fotit a byla jsem jí za to hrozně vděčná... Jediný problém byl, že jsme s ní museli vyjít 22 strašně vysokých schodů, to mi dalo fakt zabrat, měla jsem pak úplně mokré tričko od potu :D ale stálo to za to, opravdu nádhera. Až bude Mates přemýšlet, kam příští prázdniny, tak jeďte do Indie, je to tu boží, těšte se na fotky.

➤ **Ola, SMS 14. srpna:** Tak jsme zpátky na farme, všechno v poho, jen mi zabavili nozik s nuztickama na nehty, takže si je nemam čím strihat... A už jsem ti rekla, že jsem v Dehli snedla tak 10 krevet? :-D pac jsem u toho prvního myslela, že je to kurecí rizek a taky mi bylo hloupý být vybíravá...

➤ **Ola, SMS 17. srpna:** Nakoupila jsem super věci, asi budu muset něco odtud poslat postou.

➤ **Hynek, SMS 17. srpna:** Ráno se se sluncem objevil signal. Spíme ve 3700 u jezera Chatyr-kol, v noci vanice, víchř, 10 cm snehu. Stan bez koliku vydržel :-) Hory prázdné až na jednoho Čecha.

➤ **Ola, SMS 18. srpna:** Dnes celý den v MOJEM sari a koplá me elektrina, když jsem se dotkla lampy. V Hosuru 1 mrtvý na swine flu (prasecti chripku), v Bangalore 18 – tam jedu v sobotu :-P

➤ **Ola, SMS 20. srpna 5.43:** Tak problém je takovej, že nevím vůbec, co se stalo, ale včera večer me začala bolet prava noha z boku na nartu. Přes noc me to několikrát probudilo a jak jsem ráno vstala, tak už to bylo pekne otekly, bolí to úplně neuvěřitelně a otíká to čím dál tím víc, teď už je i palec a prsty. Vůbec nevím, co se stalo, bojím, že něco stiplo, ale nenasla jsem žádný vpich. Teď jsem v posteli, pac už vůbec nedokazu chodit a hybat palcem... Junior řekl, že me vezme k doktorovi do Hosuru večer, až se vrátí.

Následovalo několik dlouhých telefonátů, během kterých se Olžin stav docela prudce zhoršoval.

➤ **Ola, SMS 20. srpna 12.26:** Vsadím boty, že mám teplotu – bolesti zad, horka kuze, sucho v puse a nejdou mi psat SMS poradne...

➤ **Hynek + Běďa, e-mail 20. srpna** (*typicky zmatečný, vzhledem k telefonátům s Olgou mým nervům moc nepřidal*): Zdravíme z Narynu, hlavního města Narynské oblasti. Zatím jsme nenašli centrum, žádné asi není, zato se po ulicích válejí hovna, slepice a prasata. Včera na vybydlené benzínce s vyrvanými stojany tábořilo stádo ovcí, takže vlastně normální stav. Jsme ubytovaní v „hotelu“ za 150 SOM (75 Kč) – nicméně sprcha neexistuje, umyli jsme se v umyvadle studenou vodou. Záchody skoro také neexistují, je to celkem legrace (rozuměj ekl).

Zdravotní stav: setrvalé horečky, tyfus atd. Jinými slovy se máme vcelku dobře, cca jednou týdně se posereme a jinak je dobře. Bědince slézají nehty z malíčků a bolí ji hlava vždy, když jsme nad 4000 m n. m., což je tedy skoro pořád :-). Hynka zas posedly nějaké drobné jednodenní horečky, ale průběžně je též v pořádku :-)

Právě jsme slezli z hor, udělali jsme čtyřdenní přechod Ťan-šanu z hlavní „silnice“ („Kytaj highway“, hlavní spojnice Kyrgyzstánu s Čínou, která je šotolinová, s koňmi a kravami na vozovce, a čekání na auto či kamion bylo před hranicí skoro hodinu) k jezeru Chatyr-Kol a zpět. V sedlech ve výškách přes 4100 m n. m. byla vánice a mráz, jedno ráno bylo na stanů přes 10 cm sněhu. Paráda. Těšíme se na kolíky, stan se dost zmítal.

Zítřejší máme sraz se šaškama (*pozn.: miní tím své tři opozdilé kamarády Vojtu, Rolfa a Čápa*), nestihli včas přejet hranici z Uzbekistánu (doufejme tedy, že je nevyhostili, protože by se pak nedostali do letadla :-). Sraz je u Is-sik-Kulu, následně jej objedeme z jihu do Karakolu, odkud vyrazíme k jezeru Ala-Kol. Čáp s Hynkem se pokusí pravděpodobně zdolat 5000 kvótu, nicméně hrozí ledovec a špatné počasí, tak uvidíme – nechceme riskovat. Běďa nadává, i když se těší na pohodovou jednodenní koupačku v jezeře ve výšce přes 3000 a 4 stupních Celsia :-). Pak chceme do Biškeku (kyrgyzsky „vařečka na míchání kumysu“ – koňského mléka), a následně přejít přes soutěsky Ala Arca na jižní silnici. Tam to už známe, čekali jsme tam 24 hodin na auto – je to druhá hlavní spojnice východu země se západem, přičemž prakticky neexistuje kvůli závalům, neexistující dopravě a asfaltu, který v Kyrgyzstánu neznají. Pak už zpět do Taškentu na letadlo, možná přes Oš či Zhalalabad, podle času.

Loučíme se, ozveme se nejdřív za týden, signál v Kyrgyzstánu pokrývá méně než 25 procent území, internet bude bůhví kdy.

HaB

PS.: Řekni Bobovi, že je blb :-))))) Těším se na svatbu a zeptej se Yvetto, zda je zvaná i Běďa.

PPS.: Hynkovi se už téměř vybil mobil, takže další spojení pravděpodobně přes Bědu. A účet neplat' Yvetto za předpokladu, že nebyla v dopise přiložená i složenka – platím přes inkaso.

PPPS.: Bédinka vzkazuje domů, aby psali SMS.

PPPPS.: Fakt neznám mail na Evu J., tak nám ho buď pošlete, nebo jí to přepošlete.

Dodávám, že jediné Evě J., kterou znám – babičce – šel tento mail v kopii.

➤ **Ola, SMS 21. srpna 14.46:** Rano teplota 38, stridaji stavy desna zima – horko, momentalne umrzam v mikine a pod mojima a Luccinejma prikrivykama.

➤ **Ola, SMS 21. srpna 15.48:** Zase 39 a Shamu rikala, ze doktor, co me k nemu Junior vzal, neni vubec dobrej... Je mi hrozne.

➤ **Ola, SMS 22. srpna:** Antibiotika papam, Lucy mi pomohla natahnout moskytieru, dneska je tu hrozne moc komaru... Takze snad v poho. Je mi mnohem lip po te injekci proti horecce, jdu spat. Klouby boli furt desne. *Poznámka: Při následujícím telefonátu si vůbec nedokázala vzpomenout, jestli byla injekční jehla jednorázová, nebo ne.*

➤ **Ola, SMS 23. srpna:** Dneska je mi uplne dobre, uz ani nemam teplotu, myslim. Doktora platil Junior, stalo to 40 Rs nebo tak nejak, to je asi 15 Kc.

➤ **Ola, SMS 24. srpna:** Dneska se citim uplne dobre, jen trochu prujem, to je z augmentinu. Uz se mi moc styska, hlavne ted, kdyz tu nemam nic na praci. Klidne bych jela domu uz ted :-P

➤ **Ola, SMS 25. srpna 16.38:** Tak aby mi to neprislo, ze je vse OK, tak mi vyskocila vyrazka. Mam otekly, olezly a rudy ruce, usi a zada a nehorazne to svedi. V letaku k antibiotikam pisou, ze to muze byt z nich. Taky mam hodne aft, to je pry taky z toho. Junior me vzal k doktorovi znovu, tak mam prasky na alergii. A zbyva mi zitra rano posledni pilulka augmentinu.

➤ **Ola, SMS 25. srpna 17.02:** Nemuzu najit fenistol, dali mi na vyrazku nejakou mast. Ted jsem zjistila, ze to mam po celem tele, ty tri mista jsou jen nejhorsí :-/ snazim se neskrabat, ale je to des.

➤ **Ola, SMS 26. srpna 9.32:** Je mi hrozne, v noci skoro nespala, dnes dopoledne jo, otekly ruce – blbe pise SMS.

➤ **Ola, SMS 26. srpna 17.07:** Uz jdu spat, ruce mozna trochu min otekly, uvidime zitra.

➤ **Ola, SMS 27. srpna:** Ruky castecne odpuchly, je mi mnohem lip. Lucy dostala horecku, takže budu muset zacit pracovat.

➤ **Ola, SMS 28. srpna 11.33:** No, po 4 hod prace, kdy jsem musela pracovat stejne jako dycky – Suzanne na me nebrala vubec ohledy, jsem lehla a 3 h spala az do obeda. Ted odpocivam, znovu budu makat az vecer.

➤ **Béd'a, SMS 28. srpna:** Poprve pisu ja, Hynkovi se vybil mobil :-). Prave jsme sesli z hor, kde nebyl signal. Jsme zdravi a stastni ;-). Hynek ani nesel na petitisicovku (Pujdu – H). Brzy e-mail.

➤ **Hynek + Běďa, e-mail 28. srpna:** Zdravíme z Karakolu. Máme za sebou týdenní přechod hor od lázní Altin Arasan přes jezero Ala Kol až k lázním Jeti Oguz (Jetej Ohryz). Pětitisícové vrcholy se nekonalý, Čáp vysrabil při pohledu na sníh a po zážitku v 3900m sedle (na Ukrajině mu identifikovali kuřáckou tuberkulózu), a Hynek dostal zákaz lézt na ledovec sám. Pětitisícovkám ale není konec, bohužel žádné po cestě už nejsou. Nicméně jsme vymysleli super zkratku přes Tádžikistán, kde jich je dost, víza dávají za 20 \$ na letišti a letenka z Biškeku do Oše stojí 1500 SOM (700 Kč), takže do Dušanbe by neměla být o mnoho dražší. Možná se vzdáme kotliny Ala Arca u Biškeku, protože je málo času, ale Hynek o tom nechce ani slyšet.

Jsem zdravý, jen na Vojtu spadl v noci kámen o velikosti kopačáku na zatížení igelitu, našťastí jen štrejchl a na dvoucentimetrovou mokvající ránu Hynek vyrobil profi mašlu. Hynek průjmuje a smrdí, Běďa má křeče v nohách a remcá, je tu fajn, horštví svišti také, jen toho sněžného lva pořád nevidět. Žereme jak prasata, Běďa se nedívá, tak můžu psát blbosti. Už se kouká, tak něco seriózního:

Ahoj. HaB (prý Hyňulka a Běďulka, ale na to kašlu)

PS.: Pošlete mi kurňa tu poštovní adresu na Boba! H.

➤ **Ola, SMS 31. srpna:** Uz je nam oboum v podstate dobre :-) my za 8 dni letime :-) uz se tesim domu. Tady furt probihaji naky oslavy, hraje tu hudba cely dny, bohuzeel se stale necitim na to jit ve volnem case ven :-/

➤ **Hynek z Bédina mobilu, SMS 31. srpna:** Rozdelili jsme se na dve skupiny, nekteri uz nechteli do hor, ale do Tadzikistanu. Bedin mobil mam ja v horach, potkame se az 6. 9. rano v Samarkandu. Budu bez signalu.

Poznámka: Po přečtení této SMS mi hned bylo jasné, že něco není v pořádku. Usoudila jsem, že problém bude v „rozdělení na dvě skupiny“ a že jednu skupinu nejspíš tvoří Hynek a druhou všichni ostatní. Samozřejmě, že jsem měla pravdu.

➤ **Běďa, e-mail 1. září:** S telefonem ke mně domů se to má tak, že jsem doufala, že Ti Hynek nechá číslo na maminku, které používáme jako „domácí“ telefon, a taky číslo na Kotě jako pojistku, protože mamincin telefon trochu blbne. Nicméně pokud nezanechal dvě čísla, myslím, že alespoň jedno bude správné a doma si to řeknou :-].

Nemůžu Ti správná čísla poslat, protože jsem svůj telefon nechala Hynkovi, jelikož jeho telefon už asi moc nefunguje. Já jsem teď s Vojtou, Čápem a Rolfem už druhou noc v Oši. Dostala jsem nějakou střevní chřipku a trochu mě to složilo. Už je mi ale líp a jsem schopná z hotelu dojít na internet :-] Zítra se asi budeme pokoušet dopravovat do Tádžikistánu, kam Hynek nechtěl a zůstal i přes mé prosby a naléhání sám v horách u Biškeku. Doufám, že nedělá žádné tuposti, nám se neozývá...

Běďa, tentokrát sama

➤ **Ola, SMS 1. září:** Coze???? Hynek je debil, az se vratim, tak ho fakt roztrhnu! Fakt debil... To uz mi ted nepujde spat kvuli nemu... *Dodatek:* Je to fakt debil... Na ja uz jsem OK, dneska jsme s Lucy prezily utok zab a svabu, ale neobeslo se to bez pisteni a jeceni :-)

➤ **Hynek z Bédina mobilu, SMS 3. září:** Jsem dole pod horami, Pik Ucitel 4540 dobyt vcera v poledne. Jedu do Biskeku, pak Os, pak sraz s ostatnima v Samarkandu. Beda pry mela strevni chripku, ale uz OK.

➤ **Hynek, e-mail 3. září:** Zdravím z Biškeku. Čekám na vlak do Kara Balta v 17.25, nicméně lístky lze koupit tradičně až v 16.00, mám tedy čas a stejně jsem potřeboval něco kvůli škole na internetu.

Telefony jsme psali (pokud si dobře vzpomínám) spolu s Bédou v prvním mailu, jsem v tom tedy nevině :) Telefon na Bědu je ten, ze kterého jsem psal, telefon domů je 724329637.

Díky za adresu, chtěl jsem obě :-)

Poznámka: Adresy jsem mu dávala už podruhé, zato on mi ta inzerovaná čísla dosud nenapsal. Prostě typický Hynek.

Je mi Bédi líto, že mám lékárníčku, jsem poprvé ve městě bez průjmu – nicméně jsem to napravil možná super barančicovým šašlikem, takže uvidíme. Jdu si koupit toaleták, naposledy jsem použil sníž a potom potok.

Z hor jsem tedy slezl. První noc brutální bouře, prvně voda, potom sníž, a udělala potok přímo ke mně do stanu. Musel jsem nahý ve vánici dělat kanály ven ze stanu, prostě super – i tak ale stan zůstal v menším jezeře a vše, co jsem nedržel ve vzduchu či na karimatce, mi promoklo. Druhou noc jsem tedy zaplatil ubytování v horském táboře Racek Hut (prý jednom z nejznámějších ze sovětské éry) – borec prvně chtěl 300/noc a 100 / jedno uvaření na plynu, nakonec mě ale pozval na kafe a jídlo a platil jsem stovku SOM (1 Kč = 2 SOM). Další ráno jsem vyrazil o půl sedmé vzhůru – po předešlé celodenní vánici bylo čisté nebe. Zdolal jsem tak super kopec, na kterém neměl být ledovec – Pik Ucitel 4540,1 m, nicméně kvůli té vánici bylo nahore asi metr sněhu a dole tak 10 cm, takže jsem cestu trefil jen odhadem díky občasným mužikům. Ledovec, sněhová pole i vyfoukané převěje byly super, chvílemi jsem měl i strach, hlavně o nohy, které se nečekaně bořily do děr v suťovišti. Na druhou stranu byl seshora nádherný výhled na ledovec, moře mraků a skutečně úchvatné hory (z nížiny se vypínají 3000 metrů nahoru jako hradba). V poledne jsem byl už ale dole v táboře (3200 m) a večer jsem spal už v údolí Ala Arca v korytu potoka dole pod horami (asi 1800 m). V noci mi nějaký pes chtěl sežrat zbytek špeku, který jsem měl položený na batohu, ale zaštěkal jsem na něj (myslel jsem, že to je člověk, a chtěl jsem ho vylekat) a on utekl.

Teď tedy jedu vlakem do Kara Balta, kde bych měl být kolem sedmé. Zkusím stopnout nějaký kamion a když to nevyjde, vrátím se na noční autobus do Oše. A pokud bych nestíhal, přejeďu pátého ráno hranice ještě nad Oší a ušetřím tak čas – podle toho, co psala Běda, není Oš nic moc (chce se mi

řít dle mého očekávání). Pátého mám na cestu to Taškentu a pak nočním vlakem do Samarkandu, kde mam šestého ráno sraz.

Nenávidím Biškek, zdravím Brno, a připomínám mé přání grilovačky po návratu – den upřesním z Evropy, města mě už nudí a asi se chci vykašlat na Talin a zajet jen do Vilnia.

Jo, a oproti očekávání jsem si neumyl vlasy, protože v té studené vodě pod ledovci se nerozpouštělo mýdlo. Takže pro informaci mám je už dva týdny nemyté (nepočítaje nepovedený pokus v Balykci), a připadám si jako pravý bezdomovec. Jdu na nádraží nažebnat nějaké jídlo.

➤ **Ola , SMS 3. září:** To je dobre, ze se ozval. To tady onemocnela Shamu. Zjistili ji z krve pozitivni tyfus a pred tim to vyslo i pro Lucy, ktera je ale na tyfus ockovana. Muzes mi zjistit priznaky tyfu a paratyfu? Pac na ten druhej pry neni ockovani.

➤ **Ola, SMS 3. září:** No tak ty priznaky sedi na mne vsecky, i presne postupne, jak jsi to popsala. Na Lucy taky – vyrazku mela i pres to, ze nejedla antibiotika. Vyrazka byla skvrnita ruzova. Uvidime, jak dopadnou krevni testy. A az se vratim, tak mi musis udelat neco dobreho tepleho k veceri :-)) nejake maso, treba cinu, nebo naky prekvapko :-P a koupis mi takovej ten velkej pullitrovej jogurt bez prichute a hromadu ovoce, prosim? Moc dobre nas tu totiz nekrmej, uz uplne trpim.

➤ **Ola, SMS 4. září:** Krevni testy ukazaly, ze ja a Lucy mame tyfus, Shamu vcera jo, dnes ne. Tak si myslim, ze je to fakt reakce na ockovani – Lucy byla ockovana loni. Jinak tu mame pekelnou epidemii – v intervalu 8 dnu to po me chytila Lucy, pak Shammu, zbyvaj 4 dny...

➤ **Hynek, e-mail 6. září:** Já jsem v pořádku na místě, dokonce jsem přijel do Samarkandu už o půlnoci přeluxusním vlakem s dečkami a čajovými konvicemi a přespal jsem na nádraží na lavičce s jakousi bezdomovkyní.

Kde jsou ostatní nevím, protože si zatím ještě nepustili telefony. Zkoušel jsem je i prozvánět, ale povedlo se mi to jen u Čápa – který si ale mobil hned vypnul, takže SMS už mu nedošla. Píšu jim všem ještě další mail. Pokud nedojedou do půlnoci, odjízďím vlakem v 01.00 zpět do Taškentu, kde počkám do odpoledne, následně zburcuji ambasádu a přesunu se na letiště, kde se musím do půlnoci odbavit :-)

Ne, podle mě jsou ještě v Tádžikistánu, kde nejedou evidentně mobily, a to prozvonění bylo jen díky tomu, že projeli podél uzbeckých, kyrgyzských či afghánských hranic a chytili zahraniční síť. Mně se bohužel už skoro vybil Bédin mobil, zkusím ukecat někde někoho, ať mi půjčí nabíječku, nebo si ji koupím. Zbývá mi pořád ještě 40 \$, což je víc než dost. Nejsem ale schope sehnat dárek pro Vojtu :-)

Jinak se mám dobře, Samarkand je pěkněj, Buchara byla lepší, těším se domů.

K objednávkce jídla přidávám ještě nějaké typické české jídlo, třeba svíčkovou nebo knedlo-vepřo-zelo, včera o tom mluvili v rádiu, když jsem jel taxikem, a začaly se mi sbíhat sliny. Kolik nás přijede, to nevím, ale bude to asi 10.–12. září, upřesním po přeletu do Rigy.

Dodatek: Právě jsem od nich dostal odpověď – je to zvláštní, ale nechodí mi výpisy doručených zpráv, a nebo se některé SMS ztratily. Psali, že nezaručují vůbec nic, protože jsou zasekaní v Tádžikistánu. Co to znamená, to netuším, ale přeju jim to, zbytečně jsem se kvůli nim hnal na sraz, mohl jsem si ještě chvíli pobýt v horách a Samarkand zcela vynechat – o samotě ta města nemají moc cenu. Takže o půlnoci, pokud to nestihnou, sedám sám na vlak zpět do Taškentu a zítra před půlnocí se naloďuji na letadlo. Snad stihnou alespoň ten let, máme ho myslím ve dvě ráno, ale já osobně se musím odbavit do půlnoci – končí mi platnost víza. Vzhledem k tomu, že v Taškentu budu v 7 rano, není to problém.

Už se tady celkem nudím, ale aspoň vím, že na ně nemám čekat, a jdu si zaplatit vstupné do některých památek.

Jsou to megatupci – mohli napsat dřív, to se nedělá.

► **Ola, SMS 7. září:** Z farmy odjždíme zítra v 1.30 rano, pak 2h cesta taxikem do Bangalore na letiste. Letadlo odlita 6.10, myslim, v Londyne mame byt 12.10 mistniho casu.

► **Hynek, SMS 8. září:** Jsme v poradku, aspon 60 % – Cap a Rolf nestihli letadlo ani viza, jsou stale v Dusanbe. My jsme prave pristali v Rize. Doma 10.–11. 9., upresnim.

► **Ola, SMS 8. září:** Cekame v Londyne na letisti, az nas pusti z letadla, jsou tu zas zmatky.

Závěr

► Rolfovi s Čápem se výlet prodražil o 20 000 Kč za nové letenky a prodloužení víza. Podle mého skromného názoru bylo jen věci náhody, kdo z té chaotické skupiny letadlo nestihne – klidně to mohl být Hynek s Bédou, nebo třeba všichni.

► Já jsem si z Ameriky zřejmě přivezla prasečí chřipku, ale vzhledem k panice, kterou v době mého návratu živila média, jsem si netroufla navštívit lékařku – podezřelé pacienty zamykaly zpanikařené obvoďačky na záchodcích, povolávaly na ně hygienická komanda a nechávaly je zavřít na infekčním oddělení. Nakoupila jsem si tedy vitamíny a v klidu se vyležela.

► Olga vzhledem k úporným a setrvalým bolestem a otokům kloubů naopak k lékaři šla: do ambulantní péče ji převzala klinika exotických chorob v Brně-Bohunicích, kde jí k veliké radosti pana doktora Svobody diagnostikovali chorobu zvanou chikungunya,

způsobenou arbovirem. Doktor Svoboda byl nesmírně potěšen zejména proto, že Olga chikunguny přivezla do Brna jako naprosto první pacient (v rámci republiky byla osmá) a on si tak mohl nejen osobně prohlédnout příznaky, ale také si na toto téma připravil zajímavou přednášku. Také nám sdělil, že nemoc je absolutně neléčitelná, leč nezanechává žádné trvalé příznaky, pokud nebudeme počítat až desetiletí přetrvávající bolesti v kloubech – chikungunya v překladu znamená „kráčet skloněný“. Když Olgu do Vánoc bolesti přešly, pogrataloval jí ke štěstí a pozval ji na volejbal.

Yveta Cíglerová, Brno, prosinec 2009

Obsah

Úterý 7. července: Česko, Alabama a Louisiana	3
Středa 8. července: Louisiana	4
Čtvrtek 9. července: Louisiana	7
Pátek 10. července: Louisiana	9
Sobota 11. července: Louisiana a Mississippi	11
Neděle 12. července: Louisiana	14
Pondělí 13. července: Louisiana	16
Úterý 14. července: New Orleans, Louisiana	17
Středa 15. července: New Orleans, Louisiana	19
Čtvrtek 16. července: Alabama a Washington	21
Pátek 17. července: Washington	22
Sobota 18. července: Washington	24
Neděle 19. července: Oregon	26
Pondělí 20. července: Oregon a Kalifornie	28
Úterý 21. července: Kalifornie a Nevada	31
Středa 22. července: Nevada a Kalifornie	32
Čtvrtek 23. července, Kalifornie	34
Pátek 24. července: Kalifornie	37
Sobota 25. července: San Francisco, Kalifornie	39
Dodatek: zprávy o dětech, Británii a Indii, a také Turecku, Íránu, Turkmenistán, Uzbekistán, Kyrgyzstán a Tádžikistán	42
Závěr	52

